

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 31, 32, 33, 34.

August, 1898.

CRIZA PRELUNGITĂ

Se credea luna trecută, că nenumăratele conferințe comune ce au avut loc între miniștri Austriei și ai Ungariei au să dea un rezultat practic și definitiv. Toată lumea aștepta cu nerăbdare rezultatul consfătuirilor dela Ischl și Budapesta. In cele din urmă, birourile oficioase de corespondență anunțară că guvernele celor două Sate s'ar fi înțeles, că compromisul Austro-Ungar ar fi asigurat.

Ziarele maghiare primiră poruncă și comunicări să anunțe publicului, că «punctul de vedere maghiar» ar fi eșit biruitor.

Dar de atunci au trecut vr'o trei săptămîni și îngîmfarea asta a făcut loc unei nervoase agitațiuni în cercurile ungurești. Se pare că și biruința asta, ca multe altele, a fost o biruință de ale lui Pirhus.

De unde mai înainte, guvernul unguresc se bătea în piept și declama *urbi et orbi* că el va lua măsuri, ca «în virtutea legilor existente» să proclame autonomia vamală a teritoriului Ungariei față cu Austria, azi acelaș guvern, care făcu pe grozavul, e nevoit să găsească o modalitate spre a prelungi provizorul votat anul trecut.

Camera maghiară s'a întrunit și Kossuthiștii fac interpelări peste interpelări și amenință cu un crîncen obstructionism dacă guvernul va cuteza să le mai pomenească

de vr'o formă de provizorat sau de comunitate vamală cu Austria.

Camera Austriacă se întrunește zilele acestea și ea, și toate partidele opoziționiste germane amenință că vor începe o nouă campanie obstructionistă în contra proiectelor ce se referă la compromis, de cumva guvernul nu va reviea faimoasele ordonanțe emise de Badeni în chestia limbelor din Boemia.

Cu alte cuvinte, opoziția atît cea din Austria cît și cea din Ungaria nu vrea să auză de compromis, iar guvernul maghiar speră, că din încurcătura asta tot el se va alege cu o învingere: cu autonomia vamală a Ungariei.

Chesa situației o avea și o are, ca în totdeauna, și de astă-dată Impăratul. El singur ar putea dintr'o singură lovitură să despice nodul gordian. Dar nu a făcut-o pînă acum. O va face acum? Sau măcar în viitorul cel mai apropiat?

Chestia aceasta și-o pun toate națiunile afară de Maghiari și o parte din Germanii din Austria, căci e generală azi convingerea, că întreaga șandramauă dualistă se clatină și că ea a fost și este cauza adevărată a luptelor dintre naționalități.

E posibil însă, ca soluțiunea definitivă să fie amînată pînă după serbările jubulare

ale urcării pe tron a Impăratului Francisc Iosif.

În orice cas, numai prin inițiativa împăratului s'ar putea mîntui imperiul de acest blestem ce se numește Dualism și numai atunci s'ar putea îndruma politica de naționalități pe o cale oablă ce ar putea duce la o conciliațiune pe baza egalității de drepturi naționale.

NAȚIONALITĂȚILE ÎN RUSIA

Am spus-o de mult, că sub raportul libertății Ungaria stă îndărătul Rusiei, despre care se scrie atît de mult că ar fi stăpînită cu un înspăimîntător absolutism.

În comparație cu stările din Ungaria, Rusia este o țară aproape liberală.

Ne putem convinge despre acest adevăr dacă ne dăm seama de politica pe care guvernul țarist e pe punctul a o inaugura față cu Poloniei de sub dominațiunea Sa.

Principele *Imeritinschi*, guvernatorul Poloniei rusești, a presintat Țarului, acum de curînd, un memorandum, în care se zice între altele:

«Cultura poporului cere neapărat reforme însemnate. *În școlile populare trebuie introdus pretutindeni învățămîntul în limba polonă, iar în școlile secundare trebuie să fie lărgit terenul ei...*

«Acolo unde se poartă grije de cultura unei națiuni, nu este ertat să fie exclusă limba maternă...

«Limba de propunere atît în școlile inferioare, cît și în cele secundare pentru națiunea polonă, trebuie să fie limba poloneză...

«Deja predecesorul meu, gener. *Gurko* recomanda, ca copiilor poloni să li-se predeie cel puțin învățarea limbei poloneze în limba lor maternă, dar ministerul de atunci era contra... O împotrivire mai departe față cu această cerință ar săpa numai și mai adînc groapa acolo, unde ar trebui să fie unire...

«Dacă copilului polon i se învață limba lui maternă rusește, se trezește în el averșiune contra școalei și a învățămîntului, iar în părinți se așifă porniri nefavorabile Statului, ba este chiar o provocare directă, să se împotrivească ordinelor guvernului și să lucreze contra lor unde pot.»

Și principele, om cu vederi largi, propune Țarului a se acorda Polonilor o serie de drepturi naționale. E probabil, ca Țarul, despre care se zice că este un om înțelept, să aprobe politica guvernatorului din Varșovia.

În Ungaria nu numai că nu se mai acordă naționalităților drepturi în învățămîntul național, ci Stat, presă și societate se întrec cu o oarbă furie să *confiște* și să amenințe acel minim de libertate de învățămînt ce mai există, din timpul Austriacilor, pe seama Românilor și a celorlalte națiuni, așa că pe măsură ce Rusia merge *înainte* pe drumul solid al concesiunilor, Ungaria merge îndărăpt pe panta despotismului, și se apropie zilnic de spiritul evului mediu.

Maghiarii ar trebui să-și dea seamă de importanța acestei politici rusești. Și iată de ce.

Dacă azi Rusia nu prea are simpatii sincere în cercurile *culte* ale naționalităților din Ungaria și Austria, cauza e, că pînă acum popoarele nerusești, cum sunt *Polonii, Românii*, ș. a. din împărăția Țarilor, au fost asuprite. Din moment ce Rusia va pune în practică o politică concesivă și loială față cu aceste națiuni; din moment ce acestora li se vor da

treptat garanții pentru existența și desvoltarea lor *națională*, sub sceptrul Țarilor,—din acest moment Rusia devine cu adevărat o primejdie iminentă pentru existența întreg imperiului habsburgic.

Căci, dacă națiunile slave din Ungaria și Rusia, mai păstrează azi oare-cari reserve față cu Rusia, aceste reserve au să dispară cu desăvârșire îndată ce Slovacia și Cehii, Croații și Sîrbii s. a. se vor convinge în mod real că Rusia respectă neasemănat mai mult naționalitatea popoarelor sale, decât guvernele din Austria și Ungaria. Iar când această convingere va deveni generală peste munți, atunci zadarnic vor mai face Maghiarii concesiuni în pripă, căci acestea n'au să mai poată avea puterea de a concilia popoare ce secole de-a rândul au fost batjocorite, călcate în picioare și silite a-și renega întreaga lor ființă distinctivă.

Propunerile principelui Imeritinschi sunt, din punct de vedere rusesc o politică cuminte, care urmată înaintea, ar cuceri toate popoarele slave.

Maghiarii însă sunt prea orbiți de fanatismul grandomaniei lor, ca să înțeleagă asemenea consecințe. Ei vor violenta popoarele și de aci înainte și cu chipul acesta ei, departe de a consolida Statul ungar, prepară desmembrarea reală a Ungariei.

MANIFESTUL ȚARULUI

Sau scris multe despre această nobilă propunere a Împăratului rusesc. Nu vom căuta, dacă ea e sau nu vr'o diplomatică trăsătură de șah, menită a acoperi anumite gândiri și plănuiri pri-

mejdioase ale politicii rusești. Noi credem că Țarul Nicolae II este un Monarh luminat, care disprețuește apucăturile pezișe și că intențiunea sa adevărată este a asigura lumii și ast-fel și imperiului său binefacerea unei desvoltări pacifice.

Ca Stat tinăr, noi, mai mult decât oricare avem trebuință de pace și e natural ca întreaga noastră presă să salute cu bucurie inițiativa Țarului.

Dacă dorința lui se va putea împlini, avem motiv a crede că și chestiunea noastră națională se va îndruma pe calea unei mai grabnice soluțiuni. Căci într'un asemenea caz li se va frînge Maghiarilor acea armă de care ei atit de mult au abuzat și a-nume teoria, că Tripla Alianță trebuie să stea înarmată pînă în dinți și că ea ar fi avînd o indispensabilă trebuință de o Ungarie așa cum e constituită. Fanfaronada aceasta care tot mai prinde la Viena, are să fie spulberată atunci, și e probabil că se va deshide calea unei pacifice înțelegeri între popoarele din împărăția habsburgică.

O altă chestie este, dacă planul Țarului va fi realizabil. Ca el să se poată întrupa și să poată asigura pe un lung șir de ani *pacea* internațională, el ar trebui în mod firesc să prevadă măsuri spre a curma *discordiile* internaționale care sunt cauzele necontentelor înarmări. Într'un asemenea congres de pace, întrunit sub devisa «*dreptului și a echității*» — ar trebui înlăturate mai întîiu *nedreptatea și inichitatea*. Aceasta însă iarăș atiră în mare parte de la atitudinea marilor puteri și în prima linie a Rusiei. Ea însăș, care ține sub cîrmuirea sa un număr de națiuni străine de ea, ar trebui să înceapă a trata cu ele pe baza «*dreptului și a echității*» și atunci nici alte imperii nu ar mai putea nesocoti acest princip.

Un succes serios și durabil nu va putea deci avea un asemenea congres, decât în

casul că însuși Țarul s'ar face susținătorul principiului de naționalitate și ar lua în mîna sa emanciparea tuturor națiunilor schinguite de stăpîniri străine.

Nu este însă nici o perspectivă că Țarul rusesc va purcede din o astfel de concepție. De aceea e foarte probabil, că intențiunea. Sa va rămînea de domeniul platonismului.

G. I.

LA CĂSĂPIA UNGUREASCA

Nu e nici o exagerare, cînd se susține, că Ungurii sunt mai fanatici decît Turcii. Iată o nouă dovadă.

În orașelul *Znio*, locuit de Slovaci, este o școală normală al cărui director este un furibund ce răspunde la numele de *Dömötör Géza*. Acest șovinist și-a pus în cap să se asigure de sentimentele *maghiare* ale elevilor săi de naționalitate slovacă. Ast-fel el făcu pe 12 dintre ei să-i depună «un jurămînt sfînt» că vor fi nu numai fii credincioși ai «patriei maghiare», ci și apostoli (!!) ai maghiarizării printre connaționalii lor. Directorul le-a făcut jurămîntul în scris, li l'a cetit, iar ei au fost dresați să pună mîna stîngă pe piept, iar dreapta ridicînd-o spre cer, au rostit formula infamiei trădării de neam. După jurămînt, directorul i-a pupat, iar ei au trebuit să se sărute unii pe alții.

Departate vor ajunge Maghiarii cu asemenea directori smintiți! Și bărbătești caractere își asigură ei cu chipul acesta! Vai de capul lor!

Împăratul Francisc Iosif în Banat

Monarhul împărăției vecine a petrecut cîteva zile, cu ocaziă manevrelor, pe teritoriu locuit exclusiv de Români. *Buziașul* este un orașel situat în mijlocul Românismlului din Banat.

Dela Buziaș și pînă la Arad pe de o

parte, și pînă la Vîrciorova pe de alta, se întinde Banatul românesc, ale cărui orașe de frunte sunt: *Lugojul*, *Caransebeșul*, *Oravița*, *Bogșa*, *Lipova*, *Făgetul*, etc. Buziașul este o stațiune balneară, ale cărei ape feruginoase sunt izvorul de trai ale populațiunei sale, populațiune compusă din albastrime nemțească și din popor românesc.

Împăratul Francisc Iosif a fost, pe cît știm, de astă-dată pentru prima oară în această parte a Banatului românesc.

El a avut deci ocazia să se convingă, că și în aceste regiuni poporul român constituie masse etnice mari și dese și că acest popor nu vrea să știe de Maghiari și de pretensele lor drepturi de hegemonie.

Împăratul a putut duce cu sine impresiunea, că e mare teritoriu ocupat de Români de sub sceptrul său și că un asemenea popor nu poate fi subjugat în mod durabil.

COMLOTURI PE SPRÎNCEANA

Rău trebuie să le meargă Ungurilor, dacă fantoma conjurațiunilor naționaliste îi urmărește fără încetare. Ei nu mai văd și nu mai aud decît de comploturi; somnul lor e agitat, nervii lor sunt de o bolnăvicioasă iritabilitate și ori-ce freamăt de frunze prin pădurile Ardealului par-că li se comunică imediat, și acești nenorociți nervi imediat sunt sguduși de o tetanică convulsione. Acum cîteva luni, organele polițienesti din Ungaria și Ardeal, precum și ziarele maghiare înscenaseră o haită sălbatică în po-triva mai multor Români sub cuvînt că acestia ar fi respîndind anumite pamflete revoluționare și ar fi avut de gînd să dea foc patriei maghiare. Și un crincen puhoi de prigoniri se deslănțui asupra nenorociților Români. Perchisiții domiciliare, confiscări, arestări, procese — se urmară cu vertiginoasă repeziciune. Iar rezultatul? Infam, ca întotdeauna s'a dovedit, că acele

conspirații erau niște perfide uneltiri de ale însuși guvernului maghiar.

Acum, organele faimosului *Jeszensky* puseră o altă conjurație la cale. De astă dată, *variatio delectat*, sediul acestui pretins complot a fost stabilit la — *Karlsbad!*

Ci-că, reprezentanți de ai *Românilor, Cehilor, Croaților, antisemiților* ș. a. și-ar fi dat în luna trecută o tainică întâlnire în vestita stație balneară din Bohemia. În localuri închise, în puterea nopții, acești dușmani ai Statului maghiar ar fi făurit un plan oribil: transformarea Austro-Ungariei într'o *federațiune!*

Firește, că D. *Jeszensky* numește acest pretins conciliabul «*o groaznică conspirațiune*» și imediat pune în mișcare toate șapirografele biroului său și trimite ziarelor maghiare și străine câte un lugubru articol despre înspăimântătoarea «*conjurație*». Ziarele ungurești, *mai ales cele opoziționale (!)*, deschid imediat coloanele lor și dau alarma: «*Tine-te, Maghiare, că au să te chilodească naționalitățile!*» Și opoziția ungurească imediat cască gura și își mișcă urechile. I se pare că aude freământul frunzelor din parcurile de la Karlsbad și par-că vede fisioniemi înfricoșate ale *carbonari*-lor «*Tacionescu*» și «*Filipescu*»!! Brr! . . . Ce oameni fioroși, cu păr pletos, cu bărbi de anarhisti, cu pălării garibaldiene și cu pumnaluri și revolvere la cingătoare! Și dă-i! Țipă *Magyarország*, sbiară *Magyar Hirlap*, se tînguește oare-care *Napló* și se încruntă toată făptura kossuthistă. Acu-i acu! Pe ei, patriotule tricolor! Fă din condeiu trimbiță de alarmă și sună să se adune crăiască ungurească poliție și să înceapă goana.

Și cînd — colo? Ce să vezi? O simplă infamie a secătorei de *Jeszensky*, care crede, în stupiditatea sa clujană, că cu asemenea tertipurii are să îmblinzească pe kossuthistii care se prepară, dragă Doamne,

să restorne pe *Bánffy* în chestia transacțiunii cu Austria! *Jeszensky*, această scirboasă unealtă polițienească, face diplomațenie! Vrea să sperie pe adversarii stăpinului său prezentîndu-le spectrul camarilei vieneze în alianță cu naționalitățile. N'ar fi mirare, ca onorabila opoziție maghiară luînd cunoștință despre aceasta primejdie și incasînd și citeva concesii finanțiare din partea guvernului, — să se mai domolească în interesul patriei amenințate!..

Halal de țara care a ajuns la această treaptă a infamiei politice!

E peste puțină, ca asemenea stări de lucruri să se mențină mult timp. Ele sunt *putrede* și trebuie să fie înlăturate — ori cît ar unelti pociturile lui *Bánffy*.

Politica violentă și profund imorală a guvernelor ungurești au sgduit adînc temeliiile Statului ungar și acest Stat trebuie să se prăbușască la cel mai mic cutremur al patimilor națiunilor biciuite.

Adunarea asociațiunii la Beiuși

Despre adunarea generală din acest an a Asociațiunii de peste munți, cetim în ziarele de acolo, că ea a avut un succes strălucit.

Trecuse multă vreme la mijloc, de cînd Beiușul, centrul atîtor suveniri-mărețe, sta amortit, ca într'un fel de letargie.

Adunarea Asociațiunii, care s'a deschis Sîmbătă și s'a încheiat Duminecă în 16 Aug. la 3 ore după amiază, a deșteptat sentimentele amortite ale Beiușenilor și vremile de înălțare sufletească, de pe cînd «*Hora lui Roman*»: «*Hai să dăm mină cu mină*» răsună prin văile Crișului negru, ni-s'au înfățișat întoată mărirea lor.

Comitetul central al Asociațiunii pe întreaga linie de la Oradea-Mare și pînă la Beiuș a trecut în adevărat mers triumfal.

La gara din Oradea.

La gara din Oradea-Mare a eșit întru întimpinarea comitetului un numeros public. Erau de față d-nii Zigre, Barbulovici, Domide, Sučiu, Dr. Elefterescu, Dr. Coriolan Pop, deputatul Șerban, canonicul Boroș, Dr. Mihály, Dr. Buna, Păcală, și alți mulți. Bineventarii comitetului din partea d-lui adv. Zigre îi răspunde canonicul și președintele Asociațiunii d-l Micu Moldovan.

La stațiunea Simbășag.

La stațiunea de la *Simbășag-Pogoz* mulțime de popor, în frunte cu protopopii Ioan Papp din *Hollod* și Elie Moga din *Răbăgani*, așteptau sosirea trenului, ca să bineveteze pe cei-ce în numele culturai naționale veniau spre Beiuș. Aci d-l Ioan Papp a salutat comitetul în numele poporațiunii din împrejurime.

La Beiuș.

Vineri seara la 8 ore trenul intră în gara de la Beiuș. Aci erau adunați în număr imosant cărturari și popor cu torțe spre întimpinarea comitetului central.

D-l protopop *Augustin Antal*, într'o cuvîntare rostită cu avînt oratoric accentuează însemnătatea «Asociațiunii» și rolul ei cultural pentru acest teritor al românilor, talmăcește sentimentele de dragoste și sinceritate frățească, ce trebuiesc să stăpînească sufletele fie-cărui Român, cînd e vorbă mai ales de clădirea temeiului vieții unui popor — de dezvoltarea culturală. Mai apoi dă expresie deosebitei dragoste ce o nutrește jurul Beiușului în fața acestui moment, care are să serviască ca un punct solid de minecare și de ulterioară acomodare — directivă — în ceea-ce privește dezvoltarea și lățirea culturai românești în acest ținut al Bihorului, odinioară centrul bisericesc și politic românesc.

Președintele *Moldovan* în răspunsul seu accentuează tendința culturală a «Asociațiunii» care ca o mamă bună, ce poartă grije tuturor fiilor sei, vine acum sub poalele străvechiului Bihor, pentru-ca să răspîndească și aici lumină. Apelează la dragostea bihorenilor pentru scopurile «A-

sociațiunii», pentru înălțarea neamului românesc.

Seara, publicul din loc precum și oaspeții veniți s'au întrunit la mesele întinse în frumosul pavilion ridicat anume pentru festivitățile «Asociațiunii.»

Slujba bisericescă.

Dimineața la 9 ore s'a ținut serviciul divin cu chemarea Duhului sfînt în ambele biserici române, cîntînd la liturgie, în biserica gr.-or. o parte din corul d-lui *Dima* din Sibiu, care a făcut cele mai bune impresii asupra publicului numeros adunat la sfînta slujbă. A urmat apoi slujba în biserica gr.-cat.

După aceea membrii «Asociațiunii» și publicul ascultător s'au întrunit în pavilionul pentru ținerea ședințelor.

D-l canonic-preposit *Ioan M. Moldovan*, președintele Asociațiunii, printr'un discurs bogat în meditațiuni și reflexiuni istorice, care pentru importanța lui îl vom da în numărul viitor în toată extensiunea, a declarat adunarea generală a «Asociațiunii» de deschisă.

La cuvîntul de deschidere a răspuns d-l *Iosif Vulean*, rostind o cuvîntare plină de avînt tineresc, ca și care nu s'a prea auzit în Beiuș.

Cuvîntarea d-lui Vulean.

Ilustre domnule președinte! Onorabilă adunare generală!

Sub impresiunea unei adînci empușări incapabil de a-mi stăpîni bătăile repezi ale inimii, eu sfială vin să-mi ridic glasul în momentul acesta. Căci este sfînt steagul care ne-a întrunit aici, steagul culturai naționale, și este de înaltă însemnătate pentru noi toți Românii orașul acesta prin așezămintele sale românesce de cultură. Și totuși marea oinoare ce mi-s'a făcut de către confrății noștri Beiușeni, invitîndu-me să salut «Asociațiunea» aici în numele Românilor din țeara Bihorului, par'că dă avînt curagiului meu.

Bucuria fericirei ce văd reflectîndu-se pe toate fețele, aceasta strălucită adunare de fruntași și popor, o comună a cărei po-

doabă sunt damele, ne presintă tabloul unei sărbători mari, de care n'au mai văzut acești munți, bătrînul Bihor.

În mijlocul acestor mărețe serbări inimile ni-se umplu de mîndrie, căci vedem manifestîndu-se puterea de viață a elementului românesc. Prin urgia veacurilor, deși de multe-ori împedecat în progresul său, românul a dat mereu înainte și ține și astazi sus și tare *sămînța latinității* acolo, unde a așezat pe strămoșii noștri marele împărat Traian.

În timpurile cele mai rele tot-deauna a avut o stea conducătoare, și steaua aceasta a fost *iubirea limbei sale*. A îndurat lipsuri, a suferit persecuțiuni, a preferat să moară, dar nici în fața *morții* nu a renunțat la limba sa.

Limba aceasta e moștenirea noastră cea mai sfîntă. E vechie, căci am avut-o din Roma; e dulce și frumoasă, căci e fiica gînteii latine, și ni-e scumpă, căci e limba mamei noastre.

O iubim, căci ea este mîndria noastră, ne închinăm frumuseților ei încîntătoare și o adorăm cu evlavie ca pe o dumnezeire.

O păstrăm și cultura ei e scopul vieții noastre. Fără acest scop nu mai avem titlu de existență. — *Fără acest scop nu mai putem trăi.*

Limba și cultura ei ne sunt credeul. Limba și cultura ei ne sunt viața. Pentru acestea ne jertfim tot, pe ele nu le jertfim pentru cîte comori sunt în lume.

Pedecile nu ne descuragiază, stavilele ce ni-se pun nu ne înspaimîntă, ba ele ne îndeamnă și mai mult să ne strîngem rîndurile, să ni-adunăm toate puterile, să ne întărim pentru munca mare și salvatoare. Din munca această își cere partea sa și Bihorul angajîndu-se a-și da cea mai bună parte a sufletului și bucurîndu-se din inimă că poate și el să-și facă datoria.

Intrînd în arena culturai naționale, Bihorul salută dar prin graiul meu cu respect și devotament «Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român» întrunită azi în adunare generală în Beiuș, urîndu-i din tot sufletul prospect într-o realizare a scopurilor sale.

Trecîndu-se la ordinea zilei se aleg patru comisiuni de cîte trei membri: a) pentru examinarea raportului general despre ac-

tivitatea Comitetului: Iosif Vulcan, Nicolae Iván și Dr. E. Daianu; b) pentru examinarea rațiociniului pe 1897: Dr. Liviu Leményi, Gerasim Domide, Dr. Coriolan Pop; c) pentru studiarea proiectelor de regulamente: Dr. Ioan Suci, Dr. Ioan Stroia și Gavril Precup; d) pentru înscrierea de membri noi; A. Antal, Vasile Pop, protopopi și Dem. Negreanu.

A urmat apoi cetirea raportului secretarului I despre mișcarea literară română din patrie, iar ședința se ridică la o oră.

Banchetul.

La 2 ore a urmat banchetul, la care au luat parte cam la 300 persoane. Cel dintîiu toast l'a ridicat președintele Ioan M. Moldovan pentru Maiestatea Sa Impăratul și regele Francisc Iosif I, după care corul din Sibiu a cîntat «Mulți ani», iar musica a intonat Imnul împărătesc.

Au mai urmat apoi mai multe toaste ținute de: Dr. Il. Pușcariu, Pop de Băsești, directorul Butean, N. Diamandi, preotul Calinescu Sipos, Dr. Roșca, Alimpu Barbulovici, V. Mangra; cel ținut pentru filosofăbirăul Beliczay de cătră protopopul Ioan Papiu din Sibiu a făcut rea impresie asupra Românilor.

SERBARILE LIGII DIN PREDEAL

La poalele Bucegilor, unde natura e măreață și privirea nu se mai satură admirînd minunatele tablouri ce încîntă ochiul, s'a fundat încă din 1892, trăește și-și desvoltă activitatea, una din cele mai harnice și mai spornice secțiuni pe care le are Liga.

Tot ce Valea-Prahovei are mai cult și mai inteligent, și-a dat mîna spre a face ca această secțiune să producă cele mai frumoase rezultate și să dea cele mai folositoare servicii neamului românesc.

Și nu e ocaziune, în care această secțiune să nu se manifeste, nu e serbare pe

care să n'o organizeze spre a-și mări fondurile; în fine nu e mijloc ne întrebuițat spre a face pe toți Români și chiar străinii să se intereseze de dînsa.

Ast-fel ca să nu citez decît cele următoare — vara aceasta secțiunea Ligii din Predeal a organizat o conferință, nu bal și o recepție festivă marelui filo-român, ilustrului Conte de Gubernatis.

Conferința.

Ca și balul, conferința s'a ținut în Bușteni, în frumoasa sală «Eliseul Valea-Cerbului», în ziua de 26 Iulie orele 5 p. m. Conferențiarul d-l Anton Bacalbașa, prim redactor la ziarul «Dreptatea», și-a ales ca subiect de dezvoltat tema *Iubirei de neam*. Pe această temă d-sa a brodat cu cunoscuta-i înlesnire întreaga-i conferință, din care a resumat, că iubirea de neam e și trebuie să fie un sentiment pozitiv, prin care datori suntem a lucra în așa chip în cît să ne ridicăm pe noi în ochii străinilor. Și contrariu acestui sentiment, e un altul negativ, repudiat de toți oamenii culti; acest sentiment, strimt egoist a tăcut pe mulți să creadă că a-și iubi neamul însemnează a urî tot ce nu e Român.

Spațiul unui articol de revistă nu-mi îngăduie să insist mult asupra conferinței d. Bacalbașa. D-sa a fost des aplaudat, iar Comitetul Ligii i-a adus ca și publicul mulțumiri pentru modul cum și-a dezvoltat și argumentat conferința.

Balul.

În aceeași zi, seara, la orele 9, s'a început balul, cu muzica parcului din Bușteni și în aceeași sală. Un public de vilegiatură compus din tot ce Sinaia, Buștenii, Azuga și Predealul are mai de elită și-a dat întâlnire la această petrecere, pe care atît comitetul secției, cît și un grup de ofițeri și-au dat silința să o facă plăcută. Am

remarcat prin asistenți pe d. V. A. Urechia și Tache Ionescu împreună cu doamnele îmbrăcate în costum național. S'a dansat mult, s'a petrecut minunat pe un timp admirabil și secțiunea a încasat o recetă de aproape 1.000 lei.

Recepția Contelui Angelo de Gubernatis.

Comitetul secțiunii apoi n'a lăsat nici această ocaziune spre a nu-și manifesta recunoștința și admirația pentru unul din cei mai calzi apărători ai Românilor.

Aflind că Conte Angelo de Gubernatis, în călătoria sa spre Orient, s'a oprit cite-va zile la Sinaia, găzduit fiind de d. V. A. Urechia, președintele de onoare al Ligii, Comitetul a convocat secțiunea de urgență și a hotărît a face ilustrului profesor o recepție călduroasă, care a avut loc în Azuga, Joui 6 August, orele 6 seara. Deși într'un timp relativ foarte scurt, comitetul însă a putut să dea acestei recepții caracterul unei serbări măreață din toate punctele de vedere.

Intrarea în Azuga.

La orele 6 fix, trăsurile din Sinaia, aduceau pe iluștri oaspeți. Intrarea în Azuga se făcu în mijlocul aclamațiunilor popoului îmbrăcat în haine de sărbătoare și așezat pe ambele laturi ale șoselei pînă la restaurantul fabricii de postav. Casele au fost pavoasate cu drapelul românesc. La intrarea în curtea cantinei se ridicase un mărș și artistic arc de triumf împodobit peste tot cu tricolorul național. În curtea restaurantului țărani și țărance primiră pe oaspeți în sunetul marșului național «Deșteaptă-te Române» cântat de musică și sutele de voci aflate acolo.

Recepția.

La portalul sălei de recepție, iluștrii oaspeți au fost întâmpinați de domni membri

ai Comitetului și ai secțiunii, iar în sală de doamnele și domnișoarele membre, toate îmbrăcate în costum național. Am remarcat pe doamnele Igiroșanu, Babeș, Dogărescu și domnișoara Dumitriu, cari au oferit câte un frumos buchet oaspeților.

S'au făcut apoi cuvenitele prezentări și apoi toți au trecut în sala unde era organizat un banchet de 70 persoane și citeva mese pentru popor.

Banchetul.

Iubitul oaspe, Conte de Gubernatis, e adinc mișcat și mult impresionat de frumoasa primire ce i se face și în toasturile ce a ridicat, a spus în mai multe rînduri, că n'ar fi crezut ca într'o comună rurală să poată găsi niște inimi atît de înflăcărâte pentru iubirea de neam. Conte de Gubernatis avea la stînga sa pe d-nu V. A. Urechîă, lîngă care se afla președintele secțiunii P. C. Arhimandrit Dionisie, iar la dreapta pe doamna Urechîă, avînd și dînsa pe doamna Charloțta Seria alături. O notă bună activului și neobositului Român d. I. G. Babeș pentru buna și inteligenta aranjare a mesei.

O însuflețire mare se observă printre comeseni. Toți sunt cuprinși de respect și admirație pentru bătrînul sexagenar și nu se pot opri a-și exprima satisfacția pentru dînsul.

Primul toast îl închină P. C. Archimandrit Dionisie, pentru ambele Dinastii Română și Italiană. Președintele secțiunii zice că ori unde se găsesc doi adunați în numele meu, cuvintele mîntuitorului Cristos, acolo sunt și eu. Ori unde s'ar întîlni doi Români în cugete, simțiri și acțiune, nu trebuie să uite pe cel ce întotdeauna e condus și conduce de pe gloriosu-i Tron destinele acestei țări. Dar atunci cînd pe lîngă doi Români se găsește și-un frate mai mare Italian, nu trebuie să se uite că și în sora noastră Italia au fost lupte și sacrificii mari, pe cari a trebuit să le în-

duce, pentru ca apoi să fie condusă cu glorie la unitatea ei de azi.

Adunarea ascultă în picioare cuvintele pline de simțire ale prea cuviosului archimandrit și i le subliniază cu aplause bine-meritate.

Urmează apoi.

D. I. G. Babeș, cel mai activ și mai zelos membru și fost președinte al secțiunii.

D-sa spune că adese-ori omul se află în niște momente de-acelea, în cari gura nu poate exprima simțimintele și emoțiunile sufletului. Adinc mișcat de marea cinste pe care d. de Gubernatis o face cu prezența sa comunei și ligei Predeal, d-sa îi urează bună-venire în mijlocul ligiștilor.

O irupție de aplause însoțește urarea d-lui Babeș.

D. *Comite Angelo de Gubernatis* adinc mișcat de tot ce vede că fac Români, de primirea măreață cu care este întîmpinat, de credința și speranța ce nutresc spre un viitor mai bun pentru frații lor, spune că ar fi dorit să le vorbească în frumoasa lor limbă, dar regretînd că nu poate, adaugă într'un torent de aplause, că sentimentele n'au nevoie de interpreți și într'o italiană dulce, melodică și de toți înțeleasă, închină toastul său pentru frumoasele țărance române, cărora le revine în mare parte însuflețirea luptei.

D. *Igiroșanu*, vice-președinte, închină toastul său pentru ilustrul apostol și profesor al românismului d. V. A. Urechîă. Vorbitorul, foarte simpatic, este aplaudat de adunare pentru toastul său ca și pentru activitatea ce împreună cu d. Babeș a dezvoltat pentru organizarea acestei serbări.

D. *V. A. Urechia*, în atențiunea generală se ridică și într'o manifestație de nesfîrșită dragoste pentru poporul român, arată meritele pe cari marele filo-român și le-a cîștigat prin scrierile sale în chestia națională și spune, că primirea ce Predealul

face Comitetul de Gubernatis, dovedește pentru nu știu a câteia oară, că această secțiune, căreia îi închină toastul său, este una din cele mai active și mai meritoase secțiuni ale ligei.

D. *Ripeanu*, avînd cuvîntul, ca delegat din partea Comitetului, mulțumește atît membrilor Ligei, cît și celor alte persoane, cari împreună cu sătenii au dat, prin participarea lor, un caracter și mai măreț acestei serbări.

D. *Mihăilescu-Bușteni* într'un elan de admirațiune pentru cei doi mari profesori toastează pentru ginta latină. «Și aceasta o fac — zice fondatorul secțiunii Predeal, — nu pentru că sunt Român și prin urmare fiu al acestei ginte, ci pentru că ea, ginta latină a fost destinată de providența neamurilor să deschidă lupta pentru liberarea popoarelor și mai tîrziu a omului și să ducă civilizația în toate colțurile lumii». D-sa aduce o mulțime de probe istorice și apoi cuprins de respect și admirație pentru cei încărunțiți în aceste lupte, pentru aceia, cari n'au luat în considerație nici chiar povara anilor, închină pentru unul din cei mai iluștri fii ai acestei ginte, Comitele și profesorul universitar Angelo de Gubernatis.

Amicul nostru a fost obiectul unei manifestații de simpatie pentru toastul său și sărutat pe rînd de cei doi iluștri oaspeți.

D. *Frîncu*, primarul comunei Predeal, zice că atît prezența d-lui de Gubernatis, cît și faptele ne îndeamnă să nu uităm țara și poporul italian, pentru care închină toastul său.

D. *V. A. Urechia*, relevînd faptul că la această serbare s'a aliat și un element strein, care dincolo de Carpați suferă ca și Românii a tot puternicia și împilarea maghiară, închină pentru *națiunea sasă* și pentru amintirea marelui ei apostol și scriitor Honterus.

D. *dr. Eduard Fleck*, mulțumește d-lui

V. A. Urechia și d-lui de Gubernatis pentru sentimentele exprimate față de connaționali săi Sași și salută pe ilustrul fiu al Italiei într'un compliment bine pus în limba lui Dante.

În timpul acesta se observă printre comeseeni o mare mișcare. E produsă prin circularea unui frumos album pe care toți se grăbesc a-l subscrie. Albumul, provenit din inițiativa d-lui Mihăilescu Bușteni, e legat într'un pluș verde foarte frumos. Pe copertă e un echison metalic gravat cu monogramele *A. de G.*

În interior pe filă în mijlocul unei coroane de roze în aquarelă, se află inscripția în cele trei culori naționale.

Liga Culturală

Secțiunea Predeal

Azuga 6/18 August 1898.

Pe a doua filă s'a scris de d. I. G. Babeș și Mihăilescu dedicația următoare :

Ilustrului filo Român

Contele Angelo de Gubernatis

Profesor universitar,

Fost membru al Senatului Italiei

Suștinătorul și apărătorul

Popoarelor subjugate

Românii recunoscători

Apoi urmează pe filele aurite pe margini, semnăturile tuturor. D-nu Urechia e rugat de comitet să-l predea.

D-nu **Urechia**, într'o frumoasă improvisație și în aplausele și ilaritatea generală zice predînd albumul d-lui de Gubernatis, că D-zeul Românilor nu mai voește să mai înscrie pe acest popor de martiri în catastiful de moarte. Cartea morții neamului românesc nu mai există ! (Vii aplause). În locul ei, părintele președinte însărcinat de misiunea lui sfîntă cu păstrarea cărților de botez și cununie, roagă pe d. Gubernatis să primească acest album, care e *cartea vie* a Românilor. De moarte să nu mai vorbim, ci să lăsăm Ungurilor, cu

legea neamului, această sarcină; iar noi ca să botezăm *resteu*, să ne dăm mina cu toții și să ne luăm angajamentul solemn, ca toate adresele noastre pentru cei de dincolo să fie scrise cu *nume românești*.

O furtună de aplauze și strigăte de «jurăm!» însoțește calda cuvintare a d-lui Urechiă.

D. *de Gubernatis*, surprins de această nouă probă de simpatie, zice într'un elan poetic, primind albumul, că plecând din România, ar fi dus cu sine dorul fraților noștri; dar acum pleacă ducând cu sine un contract, ce-i va aduce în-totdeauna aminte despre legătura ce s'a făcut azi, angajamentul celor ce ca și dînsul s'au obligat să continue marea luptă pentru *drepturile popoarelor!*

Cel din urmă care mai vorbește e d. *Popescu-Ciocănel*, revisor școlar care închină pentru veneratul său profesor d. V. A. Urechiă dela care a învățat școala naționalismului.

Apoi adunarea aclamă pe:

D. *Ion Slavici*, profesor, care în numele poporului de dincolo, al cărui reprezentant crede a fi încă, deși acum e cetățean în Statul român, închină ultimul toast, arătînd că tot ce s'a făcut și se va face, numai prin sătean va fi dus la bun sfîrșit și deci pentru el închină toastul său.

Banchetul se termină la orele 10, cînd toți se despart, unii plecînd cu trăsurile alții cu trenul în sunetele muzicii.

Astfel această măreață recepție a lăsat tuturor o amintire din cele mai frumoase.

Onoare inițiatorilor!

Chael.

LIBERAT DIN TEMNIȚELE UNGUREȘTI

Tribuna din Sibiu ne aduce vestea că *Mereuri* 19 August curent, a fost eliberat din temnițele *Vafului*, bravul preot *Basiliu*

Morariu, după ce și-a făcut osînda de 10 luni, ce i-a fost dictată de tribunalul din *Alba-Iulia* în un proces de «*agitație*».

Crima d-lui *Morariu* a fost, că înainte de aceasta cu vre-o cîți-va ani a înființat în comuna *Ciufud* un cor de plugari, și acest cor a avut curajal să cînte «*Deșteaptă-te Române*».

Din pragul temniței înainte de a o părăsi, vrednicul preot din poiana a adresat *Tribunei*, între altele, următoarele rînduri.

Deși am suferit mult aici și multe, dar cu toate acestea temnița nu m'a înfrînt, es din închisoare cu mult mai tare în simțiminte și iubire față de neam.

Iată cum martiri noștri, cînd scapă din închisorile ungurești sunt mai tari, mai oțelîți în caracterul național și mai gata de luptă.

Un succes al Românilor bucovineni.

Un Comitetul național din Cernăuți a trimis următoarea telegramă d-lui conte *Bylandt Rheidt*, ministru al instrucțiunii în Viena: «Exprimînd dorința cea mai ardentă și justă a poporului român din Bucovina, adunarea de alegători romini, întrunită astăzi în 23 August, roagă pe Excelența Voastră a face cele mai urgente demersuri pentru crearea neîntîrziată a claselor paralele române la liceul german de stat din Cernăuți, în sensul propunerilor făcute de deputații români din parlament; mai ales pentru-că prin trăgănări se face iluzorie intrarea în liceu a peste o sută copii români preparați pentru primire. «In același timp s'a ales o delegație compusă din d-nii *Dinu*, cavalier de *Bejan*, *Atanasie Pridie*, *Ilasievici*, *Dr. G. Popovici* și *Al. Homiuca*, ca să roage pe guvernatorul Bucovinei, d-l baron *Bourguignon*, să insiste pe lângă guvernul din Viena, ca să se resolve cesțiunea cât mai curînd și clasele paralele române să se deschidă la 1 Septembrie. In numărul său din urmă *Patria* ne

aducea știrea că în fine guvernul de la Viena a satisfăcut acestei cereri așa că la Cernăuți se vor înființa la toamnă clase paralele române la liceu.

Felicităm pe frații noștri bucovineni, pentru acest succes.

O cununie românească cu jandarmi.

Gaz. Tr. primește din Săcele următoarea știre revoltătoare: Simbătă, în 15 (27) August, s'a săvârșit în biserica S-tei Adormiri din Satulung cununia tînărului locuitor de aici Ioan Munteanu cu Maria I. Soric. Tinerii miri abia au intrat în biserică, ca să primească s-ta taină a căsătoriei, și iată că doi jandarmi se ivesc la ușa bisericeii, unde i-au străjuit pînă s'a săvârșit actul religios al cununiei. Indată după aceea mirele fu luat de jandarmi de lîngă mireasa sa și escortat la primărie, iar de aci la Brașov, sub pretest, că el nu ar fi Ioan Munteanu, ci fratele său Gheorghe, despre care se susține, că nu s'ar fi prezentat la asentare. După-ce în Brașov a mai stat deținut vre-o două zile, s'a adevărit însă, că bănuiala a fost netemeinică și tînărul mire, ca nevinovat, fu liberat. Iată, D-le Redactor, pînă unde merge cu-tezanța polițailor lui Banffy! Nici înaintea S-lui altar nu poți fi ocrotit în contra insultelor și batjocurilor jandarmilor ungurești, cari ne încalcă acum chiar bisericile și ne insultă s-tele sacramente. Oare șefii administrației comitatului nostru nu vor afla cu cale să pună odată margine acestor brutalități ale geandarmilor, cari și la noi cum se vede, se simt cu desăvîrșire stăpîni asupra onoarei și libertății cetățenilor români?

UN PAS ÎNAINTE.

Administrațiunea comunității de avere a «grănicerilor» români din Banat a hotărît

să înființeze o școală de industrie mai ales de strungărie, timplărie, lăcătușerie etc.

Școala se va înființa în comuna românească Bîrsa, din Banat. Ea va fi împreunată cu un internat, în care vor fi primiți 50—60 de elevi.

ȘCOALELE DIN BLAJ

Programa liceului, a preparandiei, școlii normale și a școlii de fete gr. cat. din Blaj, pe anul școlar 1897—98, e precedată de o lucrare archeologică a profesorului C. B. Groze, intitulată «Constituțiunea Romanilor». Din datele școlare scoatem următoarele: corpul didactic se compune astfel: un canonic-director, 22 profesori ordinari, 3 profesori de teologie și un profesor supleant, apoi 5 profesori pentru studiile extraordinare și facultative și 2 cateheți. La liceu au fost înscriși 426 elevi, din cari la sfîrșit au rămas 418. Români 402; gr. cat. 322, gr. ort. 80. La preparație au fost 112 elevi, toți Români, gr. cat. 109, gr. ort. La școala normală 81 elevi, din cari 80 Români. La școala elementară de fete 92 eleve; la cea superioară 23.

LICEUL DIN BEIUȘ

Am primit programa liceului superior gr. cat. și a școalelor elementare din Beiuș pe anul școlar 1897—98, redactată de Ioan Butean, director și profesor. Programa se deschide cu un studiu archeologic al d-lui profesor T. Bule, intitulat «Pompei», care e continuarea schițelor sale din Italia publicate în «Familia». Din datele școlare scoatem următoarele: la liceu au fost 13 profesori ordinari, 2 supleanți, 4 cateheți și 3 profesori de studii extraordinare. Numărul studenților: 324 ordinari, 4 privațiști; din aceștia la finele anului au fost 306 ordinari și 3 privațiști. Români 251, Maghiari 58; greco-catolici 150; greco-orientali 101; rom. cat. 24; ev.-ref. 8; israeliți 26. La școa-

lele elementare: 1 director 3 docențiși 4 catecheți. Elevi, pînă la finea anului, 90: gr-cat. 46, gr-ort. 35, rom-cat. 8, reformați 1. Înscrierile pentru viitorul an școlar se face în 1, 2 și 3 Septembre n.

Literatura română peste munți

Secretarul general al *Asociațiunei* din Transilvania și Ungaria a presintat adunării generale un interesant raport despre producția literară de acolo în anul expirat. Dăm aci părțile mai însemnate ale acestui raport:

Cpreciînd însemnătatea literaturii pentru înaintarea unui popor pe calea civilizațiunei, Asociațiunea noastră care în totdeauna a căutat să fie un fidel păzitor și un puternic scut al intereselor culturale ale Românilor din această patrie, a dat dela înființarea ei pînă în zilele noastre o deosebită și neadormită atențiune producțiunei noastre literare.

Ce e drept, înrîurirea Asociațiunei asupra mișcării literare și conlucrarea ei direct productivă pe terenul literaturii pînă astăzi nu a putut avea un rol mai însemnat. În opoziție cu titlul ei, Asociațiunea de fapt nu a fost, și abstrăgînd dela experimentul făcut înainte de cîțiva ani pentru constituirea așa numitelor «secțiuni literare», nici nu a încercat a se organiza ca *corporatiune literară* în sensul strict a cuvîntului iar ca societate culturală a dispus de mijloace mult prea modeste și a fost preocupată de alte întreprinderi culturale în măsură cu mult mai mare, decît să fi putut inaugura și susține o acțiune mai largă pentru sprîjinirea și înaintarea literaturii noastre naționale. A trebuit să se restrîngă la publicarea unei serii de scrieri mai mici, la cîteva premii și la ajutorarea mai mult morală decît materială a întreprinderilor noastre literare. În cadrul bugetelor sale, cari pentru scopuri literare i-au pus la dispoziție în totdeauna numai o sumă prea modestă, Asociațiunea nu a putut realiza rezultate mai însemnate.

Oricît de secundar a fost însă rolul Aso-

ciatiunei ca factor *productiv* pe teren literar ea n'a încetat nici un moment a se preocupa de mișcarea noastră literară pentru că a văzut importanța literaturii nu numai în facultatea acesteia de a putea contribui în mod direct la înavuțirea și înaintarea culturii, ci și în acea însușire a literaturii că ea este cea mai fidelă oglindă a sufletului unui popor și cel mai sigur pulsometru al vieții sale intelectuale. Studiul critic al mișcării literare, aprofundarea și aprecierea spiritului, de care este condusă, a avîntului ce ia și a lacunelor ce arată producțiunea literară, este deci pentru o instituțiune chemată a ocroti și înainta interesele culturale ale poporului, cel mai bun îndreptar, cea mai sigură directivă pentru întocmirea problemelor și dezvoltarea activității sale.

Acest scop îl servește și raportul prim-secretarului Asociațiunei, raport care an de an se presintă adunării generale și fără a intra în o apreciere critică a singuraticelor publicațiuni apărute, *semnalează în conturi generale direcțiunea și progresul sau scăderile mișcării noastre literare.*

*

In general producțiunea literară română dincoace de Carpați în timpul dela 1 Iulie 1897 pînă la 1 Iulie 1898, arată un progres — relativ — destul de îmbucurător. În comparație cu anii premergători, această producțiune atît cu privire la numărul, extensiunea și tirajul, cît și cu considerare la valoarea internă a operelor publicate, este în continuă creștere și dezvoltare.

Constatînd acest fapt, nici pe departe nu am voit să afirmăm, că mișcarea noastră literară s'ar afla în stare de înflorire. Din contră, pentru un popor trecut peste începuturile culturii sale și înzestrat cu calitățile intelectuale și puterea numerică a elementului român din această patrie, o producțiune literară ca a noastră între împrejurări normale ar trebui taxată, atît după cantitate, cît și după calitate, ca o stare de secetă și stagnațiune. Progresul îmbucurător remarcat de noi, însemnează deci numai atît: că am început a ne redăștepta din letargia literară, în care căzușerăm în deceniile din urmă, și că înaintăm

cu pași tot mai mari și mai siguri spre o stare mai corespunzătoare trebuințelor și aspirațiilor noastre, ca element de cultură.

Cifrele și datele, ce le vom înșira mai jos despre producțiunea literară a anului trecut, credem, că ne îndreptățesc la această aserțiune, care ni-se va presenta în destul justificată, dacă vom ține cont de pedicile mari și multe, ce se opun dezvoltării literaturii noastre, și dacă vom compara rezultatele realizate de noi cu cele obținute de alte elemente mai favorisate de soarte, și îndeosebi și de frații noștri de dincolo, cari în statul lor național se bucură în abundență de cele mai principale condițiuni pentru dezvoltarea culturii și literaturii lor naționale.

Ne îndeamnă la această observare mai ales împrejurarea, că numai deunăzi un celebru critic transcarpatin, apreciind talentul și lucrările unui poet român de origină din Transilvania, s'a văzut îndemnat a susține: că frații noștri de dincolo, adevărat că au ignorat literatura română de dincoace, dar au fost în drept a o *ignora*, pentru-că la noi de fapt nici nu există mișcare literară.

Nu începe îndoială: *ignoranță* este la mijloc. Credem anume, că observarea criticului de dincolo își are originea în absoluta necunoștință a stărilor, asupra cărora se pronunță; el nu cunoaște nici ceea-ce mișcarea noastră literară de fapt produce, nici greutățile cu cari are să se lupte, și peste aceste nu ține cont de slăbiciunile proprii.

Ne putem însă dispensa dela combaterea acestui mod de apreciere a lucrării noastre literare, pentru-că nu represintă decît numai o părere izolată. Vedem anume, că producțiunea literară a Românilor de dincoace, este apreciată la frații noștri de dincolo, și mai ales de cercurile cari cunosc și știu ține cont de stările noastre, cu multă simpatie și bună-voință, ba uneori este taxată cu mult mai sus decît o taxăm noi. Știm cum în timp recent o revistă dela noi, cu o modestie în casul concret pe deplin justificată, a declinat dela sine onorul ce ni s'a făcut dela un loc, fără îndoială competent, întru aprecierea lucrării noastre literare, și știm cît de mult ne-au surprins

verdictele Academiei-Române, prin cari au fost premiate în anii din urmă unele scrieri de origine ciscarpatină.

Dar aprecierile noastre se bazează pe considerațiuni mai reale și nu pe simple manifestațiuni de simpatie.

Știm anume cît de multe și mari sunt greutățile, cu cari se luptă mișcarea noastră literară. Un element în fine mic, de abia 3 milioane suflete, popor sărac agricultor, în mare parte analfabet și lipsit aproape cu totul de clasa de mijloc, care pretutindenea este cel mai puternic sprijin al literaturii, nu avem instituțiuni mari și bogate, cu menirea de a înainta lucrarea noastră culturală, nu ne bucurăm pe acest teren de sprijinul statului, ci din contră, avem să luptăm cu un curent deadreptul inamic literaturii noastre. Tinerimea noastră, în cea mai mare parte, este crescută la institute streine și dela băncile școalelor elementare pînă la terminarea studiilor academice — cu puține excepțiuni — nici nu se mai întilnește cu cartea românească, ci trebuie să-și petreacă timpul cu învățarea limbilor streine, în cari este necesitat a-și face toate studiile. Din un asemenea mediu se recrutează la noi contingentul autorilor și sprijinitorilor literaturii române. Și cu toate acestea noi, analfabeții și săracii, noi cei maltratați și lipsiți de școală românească, cari formăm numai un mic fragment din marea familie a națiunii române, avem un bilanț negativ în comerțul de cărți românești, încît dăm mai mult sprijin, decît primim, literaturii române din afară și în deosebi celei din regatul român, care, deși dă liberă intrare chiar și celor mai infecte produse ale literaturii streine, s'a îngădit de dragul unor interese particulare, și cu totul secundare, cu vamă grea în contra scrierilor românești dela noi, — dăm Românilor de dincolo de un larg șir de ani neînterupt un contingent destul de însemnat de puteri talentate și viguroase pentru toate ramurile lucrării lor literare și științifice, și pe lîngă toate aceste mai dispunem, chiar și acum în timp de secetă și stagnațiune, de forțe suficiente pentru a susține o mișcare literară, care, în termin mediu, *produce tot la 3 zile o nouă carte românească*.

Din acest punct de plecare dorim și credem că trebuie să fie apreciate cifrele, ce

lăsăm să urmeze aici despre producțiunea noastră literară din anul trecut.

Anume au apărut la noi dela 1 Iulie 1897 pînă la 1 Iulie 1898 :

obiectului ce ne interesează, — rezultă : că în liniamente generale *direcțiunea producțiunei noastre cu privire la diferitele ramuri literare nu arată nici o schimbare*

SCRIERI	Originale	Traduceri	La olaltă	Diferența față cu anul 1896/97	Extensiunea în coale de ti-par	Tiraj total în exemplar	Prețul pentru cîte un exemplar		OBSERVĂRI		
							.fl.	cr.	Ediții înnoite	Retipăriri din foi	Opere Ilustrate
didactice	29	—	29	— 5	186 ⁵	116.000	13	42	14	—	1
pedag. și alte scrieri școlare	10	—	10	+ 1	73 [—]	6.700	2	39	1	1	2
bisericești	13	2	15	+ 5	189 ⁵	24.500	14	35	1	4	1
beletristice și populare	29	5	34	+17	233 [—]	36.000	13	18	3	3	5
istorice și (înrud.)	7	—	7	— 1	53 ⁴	7.550	3	38	—	5	—
economice	6	—	6	+ 1	76.	7.000	7	45	—	2	2
diverse	3	—	3	— 1	71 ¹⁰	6.500	11	35	—	—	3
calendaristice	12	—	12	—	81 ¹²	47.800	3	48	—	—	5
La olaltă	109	7	116	+13	964 ⁴	252.050	69	00	19	15	19
Față cu anul 1896/97	+18	-5	+13	—	+100 ⁴	52.100	+16	55	+4	-2	+4

Despre producțiunea presei noastre periodice în anul 1897 dăm următorul tablou :

esențială; urmînd cam tot aceleași căi, s'a întărit și înavușit cantitativ, și după recen-

F O I	Nr. foilor	Nr. pe an	Tiraj de Nr.	Prețul		Exemplar pe an
				fl.	cr.	
Politice: ziare cotidiene	4	1094	5.100	46	—	1.399.500
foi săptămînale	1	52	800	3	—	41.600
foi populare (săptămînale)	2	104	7.600	9	—	395.200
ediț. popor. de Dumineca a 2 ziare	(2)	(104)				
Bisericești-politice	4	295	2.800	24	—	206.500
La olaltă	11	1545	16.300	82	—	2.042.800
Reviste științifice-literare	2	32	1.800	8	—	22.800
Reviste beletristice	2	82	1.000	12	—	41.000
Foi umoristice	1	52	1.050	6	—	54.400
In total	16	1711	20.150	108	—	2.161.000
Față cu anul trecut	—	-31	4.060	+3	—	-241.180

Din aceste tablouri, cari au lăsat neconsiderate în partea primă rapoartele și publicațiunile periodice ale societăților noastre culturale, sociale și economice, iar în partea a doua trei organe ce cad afară de sfera

siunile consultate, a făcut însemnate progrese și cu privire la valoarea internă a diferitelor publicațiuni.

Vom arăta aceasta mai amănunțit la aprecierea singuratecelor ramuri; la acest

loc remarcăm numai următoarele note caracteristice:

avîntul luat de literatura frumoasă, lipsa constanță de scrieri istorice, și scăderea sensibilă a producțiunii presei periodice.

Literatura școlară, și anume atît manualele didactice, cit și scrierile pedagogice, și de administrațiune școlară, ocupă și de astă-dată locul cel mai de frunte.

În anul din urmă au apărut: 29 manuale didactice în extensiune de 186 coale de tipar și în tiraj de 116.000 exemplare, apoi 10 opere pedagogice și alte scrieri școlare, în extensiune de 73 coale de tipar și în tiraj de 6.700 exemplare; în total deci pentru acest ram: 39 publicațiuni în extensiune de 259 coale de tipar și în tiraj de 122.700 exemplare.

Prosperitatea relativ mare a acestui ram după cum am arătat și la alte ocațiuni anterioare, se explică nu numai prin împrejurarea, că viața noastră națională în această patrie își are, dacă nu unicul, dar fără îndoială cel mai sigur adăpost în școala română, și astfel și mișcarea literară trebuie să se învîrtească în primul rînd în jurul instituțiilor noastre de învățămînt, ci a luat un avînt mai mare deoparte din cauza, că considerațiunile de cari este condusă la noi politica de învățămînt, ne împiedică a ne folosi în școale de manuale de proveniență extra-ungară și ne impune înlocuirea cărților folosite în trecut, dar exchise în timpul mai nou în număr foarte considerabil, cu alte manuale nouă, astfel că o producțiune mai mare pe acest teren este o exigență a stărilor în cari ne aflăm, — iar de altă parte a putut lua dimensiuni mai mari din motivul, că partea materială a lucrării în acest ram nu numai că este scutită de risic și jertfe, ci din contră se presentă ca o întreprindere destul de profitabilă.

Această împrejurare din urmă precum și unele simptome de o productivitate suspectă la mai mulți dintre autorii noștri didactici, ne-a îndemnat să pretindem, ca locurile competente să observe toată rigoarea la aprobarea manualelor, că acest ram atît de important al literaturii noastre să nu degenereze la rolul unei întreprinderi industriale.

Repertoriul de sus, ce e drept, nu este absolut ireproșabil din acest punct de vedere; cu toate aceste o mare parte a scrierilor ce cuprinde, după constatările critice, semnaleză un hotărît progres și corespund unor trebuințe reale, și astfel neînsemnata scădere cantitativă a producțiunii de cărți școlare față cu anul premergător, este abundent compensată prin cîștigul realizat în privința calității publicațiilor.

Mai avem de remarcat, că corpurile didactice dela școalele noastre secundare dau o atențiune tot mai mare anuarelor școlare cari continuînd pe cale apucată, vor deveni o importantă resursă literară. Pentru anul trecut amintim, că anuarul școalelor medii române din Brașov cuprinde — pe lîngă un proiect de modificare a programei orelor de lecții, elaborat de d-l director V. Onițiu — mai multe recensiuni de d-nii profesori dr. I. Blaga, N. Bogdan și A. Ciornea asupra unei serii de manuale didactice, și cite o schiță biografică (cu portret) a profesorilor decedați Nicolau Popovici și I. Lăpădat, programa gimnasiului din Blaj publică un vast studiu despre constituția Românilor de C. B. Groze, a gimnasiului din Beiuș o lucrare asupra municipiului Pompeii de T. Bulc și în fine, în programa școalei civile de fete a Asociațiunii d-șoara Maria Cioban scrie despre rolul mamei în familie. Programele gimnasiului din Năsăud și a școalei civile de fete din Beiuș de astă-dată se mărginesc la comunicate pur oficiale, iar anuarul gimnasului din Brad încă nu a apărut.

Literatura bisericască în anul din urmă arată un spor foarte însemnat. Pe lîngă aceea că a fost servită de patru foi periodice de cracater bisericesc, s'a înavuțit încă și cu o serie destul de respectabilă de scrieri speciale, cari trebuie să ne fie cu atît mai bine-venite, pentru că literatura noastră mai nouă nu prea e bogată în lectură religioasă și cărțile tipărite în anul trecut, în parte, țin cont chiar de această trebuință. Nu intrăm însă în o apreciere mai amănunțită a acestor publicațiuni, cari credem că trebuie lăsate cu totul sub conducerea, controlul și ocrotirea autorităților competente bisericesti.

La o altă au apărut 15 scrieri în extensiune totală de 189 coale de tipar, în tiraj de 24.500 exemplare.

Literatura calendaristică și-a conservat și în anul trecut pozițiunea respectabilă ce o ocupă în producțiunea noastră literară, ba atențiunea care i s'a dat în timpul mai nou în cercurile Asociațiunei, a provocat o emulare nobilă și folositoare între editorii călindarelor noastre, cari astfel a luat în privința valorii literare, și peste tot a întocmirii cuprinsului lor, un avânt foarte însemnat. Din aceste considerațiuni comitetul central al Asociațiunei, cînd în sensul concluserilor ultimelor adunări generale i s'au prezentat propuneri concrete pentru a începe o acțiune mai intensivă pe acest teren, a crezut că în vederea rezultatelor îmbucurătoare și a dezvoltării neîntrerupte, realizată din inițiativă privată,— se poate dispensa de o acțiune directă pe acest teren.

Călindarele pe 1898 au și fost întocmite, în mare parte, cu o îngrijire deosebită, apreciată și peste hotarele noastre. Este în adevăr surprinzător, cit de vaste și de bune au fost materiile ce au putut oferi editorii noștri (mai ales în eminentul «Călindar al Poporului», în edițiunile librăriei W. Krafft, în călindarul «Unirei» și «Aurorei», etc.), într'un cadru atît de îngust ca cel împus de ieftinătatea acestor publicațiuni.

Tirajul total și de astădată a fost aproape 50.000 exemplare, o cifră care în sine arată importanța acestor publicațiuni populare. Nu avem alt mijloc mai eficace decît acesta pentru a putea duce lumină și învățatură în straturile cele mai adînci ale poporului nostru, și astfel alegerea materiilor de lectură pentru aceste publicațiuni în adevăr reclamă atențiunea deosebită, ce în timpul mai nou a început a i se da.

Presa periodică, deși — strict luat — nu aparține obiectului ce ne preocupă, a fost considerată în rapoartele noastre cu toată atențiunea ce o merită ca organ intermediar între autori și cetitori, precum și ca factor deadreptul productiv pe teren literar. Am arătat la alte ocațiuni rolul important ce l'a avut presa noastră periodică mai de mult în materie de literatură frumoasă și istorică și am remărcat faptul regretabil, că foile noastre în timpul mai nou nu au

mai dat părții lor literare atențiunea cuvenită, încît numai excepțional și ca de un lucru de importanță secundară se mai ocupă cu chestiuni literare culturale.

Activitatea «Asociațiunei» pe teren literar, după cum am arătat deja la alt loc, nu are, și deocamdată nici nu poate avea decît un rol intermediar și sprijinitor. În cadrul bugetelor sale, ale căror resurse pînă acum au fost absorbite aproape cu totul de trebuințele școalei civile de fete cu internat, trebuințe, cari au crescut din an în an cu sume foarte considerabile, «Asociațiunea» a dispus de mijloace foarte modeste pentru scopul arătat. Ca cel puțin în viitor să poată desvolta o activitate mai adecvată însemnătăței literaturii noastre și trebuințele neapărate ale acesteia, comitetul central s'a văzut îndemnat a desărcina, în parte, bugetul «Asociațiunei» prin o modestă urcare a taxelor de internat, pe deplin justificată de altmintrelea prin schimbarea referințelor economice în anii din urmă, precum și prin jertfele mari, ce le aduce «Asociațiunea» pentru acest așezămînt, jertfe cari represintă cel puțin suma de 8000 fl. pe an. Nădăjduim deci, că în anii ce urmează se va putea face mai mult în această direcțiune.

În anul trecut comitetul central, după cum am amintit deja, a ajutat valoroasa publicațiune a d-lui dr. G. Maior, cumpărînd un număr mai mare de exemplare din «Manualul de agricultură», pentru a le distribui gratuit în acele cercuri, cari sînd în atingere nemijlocită cu poporul nostru agricultor, vor putea contribui la îmbunătățirea stărilor și întocmirilor noastre agricole. Deasemenea a acoperit spesele de tipar ale scrierei «Dietetica Poporală» care a fost o trebuințareală pentru țărănimea noastră. Din mijloace acurate anume pentru acest scop s'a procurat un număr considerabil de cărți religioase, cari se vor distribui cu ocaziunea adunării generale din Beiuș, ca să putem face poporului din părțile unguerene parte de bunătățile culturii deja cu prima ocaziune, la care «Asociațiunea» se presintă în mijlocul lui.

Organul «Asociațiunei», «*Transilvania*», nu a putut da literaturii în anul trecut (1897) locul și atențiunea ce ar fi fost de dorit, pentru că în urma schimbării statutelor și a

lucrărilor organizatorice, ce au urmat din această schimbare, cea mai mare parte a cadrului revistei, mărginit prin bugetul votat de «Asociațiune», a fost ocupat de publicațiunile oficiale și administrative ale «Asociațiunei».

În viitor, cînd vom fi trecut peste aceste lucrări și cînd «Asociațiunea» în sensul organizațiunei sale noue va putea forma pretenții mai mari față cu funcționarii săi, credem că și organul nostru va putea arăta un progres mai mulțumitor.

Rămîne să mai amintim, că cea mai mare și mai importantă dintre întreprinderile literare realizate sub egida «Asociațiunei», «*Enciclopedia Română*», a înaintat cu pași siguri; astăzi tomul I este terminat și va fi dat în mîinile publicului cu ocaziunea acestei adunări generale. Mijloacele de cari dispune «Asociațiunea» nu i-au permis a da acestei mari și folositoare întreprinderi și sprijinul său material. Cu toate însă, că din averea «Asociațiunei» nu s'a dat nici cea mai mică sumă pentru scopurile acestei publicațiuni, ea a putut profita totuși de sprijinul nostru moral, care dacă va fi întărit și de concursul publicului cetitor, va putea asigura mersul regulat al publicațiunei, pe lîngă care aceasta se va putea termina încă în decursul anului 1900.

Volumul I, al «*Enciclopediei Române*», care a fost primit de critica obiectivă cu mare bună-voință și apreciat ca una dintre cele mai importante scrieri, ce le-a produs pînă astăzi literatura română, a fost terminat în decurs de 2 ani; un restimp în sine destul de îndelungat, dar în vederea exorbitanțelor greutăți ale începutului, cu cari a avut să lupte această publicațiune, și a materialului imens ce cuprinde, — destul de adecuat lucrărei ce a fost de săvîrșit. Volumul cuprinde mult peste 10.000 articole cu 9 harte și anexe și 111 ilustrațiuni în text și are o extensiune de 1904 colonne.

Astăzi credem a putea constata o satisfacțiune, că inițiativa luată de «Asociațiune» pentru editarea acestei publicațiuni a servit un mare și real interes cultural al poporului nostru, și ast-fel sperăm și așteptăm ca și publicul nostru cult la rîndul său să nu lipsească această întreprindere de sprijinul ce cu drept îl reclamă.

ACȚIUNEA LIGEI.

Vacanțele s'au sfîrșit, lumea noastră, alungată la țară de căldurile tropicale ale orașelor noastre, se reîntoarce și își reia ocupațiunile. Și Liga va putea începe acum cu o încordare mai mare lucrările ei.

Între acestea, cea mai de căpîtenie are să fie punerea în practică a propunerii din ultimul congres al Ligei, a D. Oroveanu.

Se știe că D. Oroveanu a avut fericita idee de a propune, ca Liga să ia inițiativa pentru adunarea unui fond de un milion pentru acțiunea națională.

Faptul, că imediat după congres s'au început vacanțele în toată țara, a pricinuit o firească amîinare în executarea acestei propuneri primite în aplausele congresului. Comitetul însă a făcut, pe cât suntem informați, totul pentru-ca în cel mai scurt timp aceasta nobilă idee să poată deveni o realitate și prin ea Liga să poată răspunde menirei ei originale.

Cei ce s'au gîndit v'rodată *serios* la ceea ce ar putea face Liga dacă *întreg* publicul nostru ar fi animat de ideile și aspirațiunile comitetului și ale membrilor ei, vor înțelege, că fără un fond corespunzător marelui scop, toate ideile și dorințele trebuie să rămînă impracticabile.

Ungurii au înțeles, că fără fonduri serioase, ei nu se pot gîndi un moment măcar la întruparea barbarelor lor planuri. S'au pus pe muncă și—trebuie să o recunoaștem—au făcut și sacrificii. Ligele lor au fonduri de mai multe milioane de fiorini. Dacă rezultatele intelectuale și morale ale acestor Ligi nu stau în nici o proporție cu jertfele lor finanțiare, cauza e că scopul lor, pe lîngă că este imoral, e și absolut irealisabil. Ori-cîte fonduri ar mai îngămădi ele, stăruința lor zadarnică are să rămînă, căci în ziua de azi nu se mai desnaționalizează cu una cu două popoare întregi.

Causa noastră însă este în toată ființa ei și morală și legitimă. E vorba de o luptă defensivă a unui întreg popor împotriva unui nerușinat și nebunatic atentat.

Asemenea lupte au avut în trecut, au azi și totdeauna, cât timp lumea va sta pe o bază morală, vor avea perspectiva biruinții. Dar ca biruința să fie posibilă, lupta trebuie purtată sistematic. În acest scop se cer bani. N'avem să ne gândim de cât la enormele cheltuieli de procese, de amende etc. pe cari le reclamă lupta pentru ca să înțelegem însemnătatea unui fond. Dar ar fi absurd, ca acțiunea noastră să se mărginească numai la un concurs *negativ*. Trebuie să începem a pune lupta pe un teren și înalt și larg. Trebuie să apărăm *noi* cei liberi, în fața lumii culte, cauza Românilor asupriți și a soților lor de suferință. *Noi* trebuie să avem puțința de a *dovedi* în fața cercurilor politice străine importanța adevărată a elementului român, și exagerațiunea însemnătății ce s'a dat și se mai dă Maghiarilor.

Iată de ce trebuesc fonduri.

Suntem siguri, că apelul Ligii, când va fi lansat, va găsi calea la toate inimile românești și sperăm, că și deastă dată poporul românesc va da o splendidă dovadă a patriotismului sau luminat și a spiritului său de jertfă.

CUVÎNTAREA DE DESCHIDERE.

rostită de președintele Ioan Mieu Moldovan
la adunarea din Beiuș.

Onorată adunare generală!

Inima noastră saltă de bucurie, pentru-că această convenire anuală a societății noastre o putem serba între munții Bihorului celui cu nume și strălucire veche, — în fo-

cularul, carele de multe zeci de ani răs-pândește lumina și cultura în sînul poporului român. După descălecarea spre ținutul, unde primii descălecători, întemeietorii neamului românesc, au pus mai întâiu piciorul pe pămîntul patriei noastre, binecuvîntat cu multe frumuseți și daruri, vedem acum locul adunării noastre generale mutat într'alt ținut earăși apusean și așezat la marginea teritorului locuit de Români. Așa spre bucuria noastră a tuturor se adună și întregesc ochiurile aceluia lanț care în mod văzut și arătat are să împreune odinioară toată suflarea română din ținuturile Ungariei. Falnicul Bihor este, care ne cuprinde cu brațe deschise și ne împarte cu belșug salutări frățești. Fie și el salutat din partea noastră cu toată căldura și iubirea inimei noastre românești!

Onorată adunare generală! Puține și rari sunt prilejurile întru cari Români devotați binelui comun al neamului lor se pot sfătui asupra unor întrebări de interes de viața pentru noi. La prilejuri de acestea se re-împrospetă în amintirea noastră și se des-vălește icoana tristă a trecutului plin de vijelie. Timpuri grele au fost acelea și în mod nemilos au rărit șirurile străbunilor noștri, ba de multe-ori valurile înălțîndu-se cu furie au încercat a șterge până și amintirea poporului român. Dar caracterul tare și vînjos a lui totdeauna s'a arătat înviugător. Luptele bărbătești, retrageri istețe, 'l-au scăpat de furtuni, ear' după alinarea acestora earăși s'a ridicat ca holda culcată de vînt, earăși s'a ridicat ca surceii tineri ai vieții zdrobiți de ghiată.

Eată de unde provine încrederea cea mare a poporului nostru în puterea sa de viață, încredere care une-ori a putut produce șfirșituri bune. Fără acum, după-ce împrejurările vieții de tot s'au schimbat, poate fi aducătoare de pierire. Părinții noștri de cîte-ori printre vijelii au putut să și procure oare-care liniște, s'au recules, și-au adunat puterile, și au lucrat pentru păstrarea națiunii; ear' cînd au priceput, că factorii ce încurg asupra vieții poporului român s'au schimbat și ei au văzut de alte mijloace de apărare. Cînd lumina și cultura a început a se răspîndi prin religiunile noastre, îi vedem și pe ei întărîndu-se cu armele culturai și onorînd puterea acestor

arme. La început îi vedem alergând la isvoare de cultură străină, ear mai târziu și ei întemeiază pentru sine foculare de acestea. Chiar în locul acesta, unde suntem adunați spre a ne împărți salutări frățești și a împlini lucrări culturale de prima ordine, bărbați, a căror amintire se va face în veci cu laudă, au ridicat așezăminte luminătoare care de multe zeci de ani au răspândit lumină binefăcătoare în sinul poporului românesc, deșteaptă simțul național și-l întăresc.

Iar ca să avem o legătură obștească între noi — ca să împreune deosebitele centre de cultură mai mici și mai mari, mult depărtate unul de altul, — ca să lege toate bătaile de felul acesta ale inimei românești, au întemeiat societatea comună pentru toți Românii din Ungaria a cărei adunare anuală o serbăm acum.

Onorată Adunare generală! Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român după mintea întemeietorilor săi este menită a produce unitate întru mișcările noastre culturale; a face, ca toți Românii, ori-unde ar locui ei prin întinsele ținuturi răsăritene ale Ungariei, să priceapă și cunoască lipsa neapărată de a răspîndi și generalisa cultura română în sinul poporului român; a face, ca toți Românii fără de nici o privire la deosebirile, ce împrejurările vieții produc între staturile societății — nu numai să cunoască, dar chiar să și simtă această lipsă și punînd cu toții umăr la umăr, cu dragoste frățească să lucreze fiecare după cele mai bune puteri ale sale spre înaintarea culturai noastre.

De aceea au dispus ei, ca adunările generale să se țină în locuri deosebite, acuși într'un colț din creerii Carpaților răsăriteni ai Ungariei și a prelungirilor lăuntrice și de dinafară ale lor, acuși într'altul, ca așa dulcea noastră limbă română, acest miez deschilinător al nostru să se desvolte p' o formă, și prin mijlocirea ei cultura poporului român să crească și înflorească.

Increderea acea aproape oarbă în puterea de viață a națiunei noastre, acum după-ce simțul național la toate popoarele s'a deșteptat și înflăcărat, după-ce el a prins a lucra cu atîta tărie în toate direcțiunile, ar putea deveni păgubitoare pentru noi, mai ales dacă luăm în băgare de seamă,

că drumurile ferate și electricitatea pătrund și unghetele cele mai ferite, și încrederei acelei fortărețe, de care poporul nostru era cuprins odinioară, nu mai lasă adăpost liniștit.

Frați Bihoreni! Ați primit Asociațiunea cu atîta căldură și iubire frățească. Dovadă vie, că sunteți pătrunși de ținta măreață, care o urmărește ea. Fie, ca și straturile cele mai adînci și mai retrase din jurul acesta și celelalte ținuturi ale Ungariei locuite de Români să ajungă la deplina cunoaștere a acestei ținte și cu dragă inimă să lucreze pentru ajungerea ei. Așa puterile noastre se vor întări și înrădăcina atît de adînc, încît nimeni nu va fi în stare a le smulge. Avînd așa mijloace Asociațiunea noastră va putea lucra cu isbîndă spre păstrarea și înflorirea limbei și literaturii române și prin mijlocirea lor va putea răspîndi în cercuri tot mai largi cultura care în zilele noastre înalță atît de mult pe cei-ce îmbrătoșază cu plăcere și nimicește pe cei-ce nu o bagă 'n seamă.

Cu aceasta declar adunarea generală a Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului român de deschisă.

MIȘCAREA ROMÂNĂ

IN

BUCOVINA

Noua organizațiune a partidului român din Bucovina se dovedește excelentă. *Patria* din Cernăuți, vorbind despre candidaturile partidului pentru alegerile dietale, zice, între altele:

Ziua de Marți va rămînea memorabilă în istoria Românilor din Bucovina. Bărbații de încredere veniți din toate părțile țării și reprezentînd toate păturile poporului românesc au proclamat *solidaritatea națională* cu o însuflețire și abnegațiune, cum rar se află păreche în istorie.

A fost prima ședință a comitetului național în noua sa organizațiune și s'au întrunit bărbați

la sfat, cari mai nainte încă niei odată n'au fost chemați ca împreună să lucreze la conducerea destinelor poporului român din Bucovina. Și deși pentru prima dată s'au întrunit acești bărbați, totuși au dispărut din primul moment toate contrastele și fără deosebire s'au manifestat cu toții, un trup și un suflet.

În fața cauzei mari naționale au dispărut toate interesele particulare și veleitățile personale, întregul comitet național a fost pătruns de ideea *solidarității naționale* drept suprema lege. Bărbați cu nume și pozițiune, cari simt în sine puterea a reprezenta cu succes interesele poporului român, au cedat renunțând la candidatura anunțată și s'au supus fără supărare postulatelor solidarității, așa încît toate conclusele ședinței de Marți s'au adus în *complexă unanimitate*. Onoare lor !

Un entuziasm adevărat a domnit în decursul întregii ședințe și credem, că acesta este de bun augur pentru reușita campaniei electorale în ciuda tuturor apucăturilor dușmănești, cari tind să ne spargă șirele.

Partidul național român este singurul partid serios de guvernament, care îmbrățișează toate interesele țării, căci reprezintă toate păturile țării. Germanii Bucovinei sunt vre-o cîți va coloniști și funcționari cari au copleșit țeara Poloniei sunt funcționari și mari proprietari. Ovrerii sunt comercianți, mișcarea din *sinul poporului rușean* este numai un reflex al luptei politice a *Rutenilor din Galiția*, prin urmare, cu centrul intereselor afară de țeară, singur partidul național român cuprinde în sine toate păturile țării de la marea proprietate pînă la populațiunea comunelor rurale.

Interesele bineînțelese ale întregii țări și ale întregii populațiuni a țării se află genuin reprezentate numai prin partidul național român și de la reușita partidului nostru depinde întregul mers al lucrurilor în Bucovina.

Din acest fapt incontestabil urmează ca toți aceia, cari sînt la țeara noastră și la populațiune trebuie să respecte partidul național român și primind solidaritatea enunțată de comitetul național sunt dator să procedă umăr la umăr întru apărarea țării și populațiunii în sensul concluserilor unanime ale comitetului.

Resultatul luptei electorale nu se poate prevedea astăzi cu siguranță, nu știm nici ce atitudine va observa guvernul țării față de partidul nostru, datorința noastră însă este să luptăm fără rezervă pentru realizarea concluserilor comi-

tetului național și dacă nu ne vom alege din întreaga luptă cu altceva, decît numai cu *solidaritatea națională complexă*, vom fi noi cei învingători, căci vom reprezenta o forță în țeară, de care trebuie să ținem cont toți, fiă adversar deschis sau mascat.

LOIALITATEA UNGURILOR

Călăii fraților nostri fac mare paradă cu dinasticismul lor, căutînd a-și asigura astfel bunăvoința Curții, care în Austro-Ungaria, împărăție cu vechi tradițiuni monarchice, constituie o potență reală. Cu toate acestea, îndată ce Împăratul nu ține seamă de veleitățile șovinistilor, acestia imediat se dedau la obrăznicii.

Împăratul a dat, cu ocazia aniversării nașterii sale, trei «rescripte» prin care înființă trei medalii ce au să fie acordate cetățenilor cari au servit un număr anumit de ani Statului. Acele rescripte au apărut contra-semnate numai de contele *Goluchowsky*. Această împrejurare a infuriat pe Maghiari atît de mult, în cît iată cum țipă.

«*Szegedi Napló*» de la 28 August pe care un bine voitor ne-a trimis-o, iată ce scrie între alte obrăznicii: «Fără de a exagera, o putem spune, că nu e nici măcar o ziceră în cele trei rescripte împărătești carea să nu cuprindă o *vătămare grea* și să poate zice *brutală* pentru neatîrnarea noastră, care să nu alcătuiască o lovitură față de ființa neatîrnării statului nostru.» Și mai departe: «Cu ce a învrednicit credința dinastiei noastre *aceste obrăznicii*?» «Politica Ferdinandilor și a Leopoldilor e politica Împăratului de acum, numai mijloacele și le-a schimbat, cînd e vorba de vătămarea integrității statului maghiar.»

Manifestul Românilor din Bucovina

Patria publică următorul Manifest electoral al partidului național român din Bucovina, în fața alegerilor pentru dieta țării.

Către alegătorii români pentru dieta țării a Ducatului Bucovina.

Escriindu-se alegeri noi pentru dieta țării, s'a întrunit comitetul național, care în virtutea organizației noi de partid este reprezentanța legitimă a poporului român din Bucovina și susținând nealterat programul național proclamat la 7. Martie 1892, a decis să intre în campania electorală pentru dieta țării cu candidații săi proprii, chemați a afirma fără șovăire în corpul legiutor drepturile poporului român.

Conștient de înalta importanță a momentului și de grava responsabilitate ce urmează din actuala situație, a ținut comitetul național să se adreseze către toți alegătorii români ai țării, ca în virtutea solidarității naționale și a disciplinei de partid să procedă toți unitar întru afirmarea și apărarea drepturilor noastre inalienabile.

Alegători români!

Prea bunul nostru Impărat și Duce al Bucovinei, serbează jubileul de 50 de ani al Domniei Sale prea înțelepte, de care sunt strâns legate toate revendicațiunile poporului nostru: desființarea boerescului, desrobirea țeranului, libertatea proprietății, învățământul obligator, autonomia și independența țării; cuvine-se deci, ca poporul român, pururea credincios moșiei și neamului său, să aducă în momentul, când intră în lupta pentru afirmarea drepturilor sale constituționale omagiu de iubire și devotament prea iubitului Domn jubilent și să înalțe spre Ceriuri rugă ferbinti, ca atotputernicul Dumnezeu să-i dea încă mulți fericiți ani întru binele și progresul țării și al poporului.

Alegători români!

Poporul român din Bucovina, ca elementul băștinaș, ține cu sântenie la carac-

terul istoric românesc al țării, al cărei purtător este atât în urma trecutului său, cât și a importanței sale culturale și numerice și reclamă prin urmare, ca întreaga dezvoltare a țării să fie pe deplin între limitele trase de tradiția istorică și necesitățile politice, culturale și economice ale elementului românesc constitutiv de stat.

Poporul român ține neclintit la autonomia țării garantată prin diploma împărătească de la 9 Decembrie 1862 și legile fundamentale ale Monarchiei, reclamă recunoașterea deplină a drepturilor istorice politice, cari urmează din pozițiunea autonomă a țării și tinde la complectă independență a țării față de celelalte regate și țări ale Monarchiei, nu numai în privința politică-administrativă, ci și în cele judiciare și economice-culturale.

În deplina conștiință a importanței culturii naționale pentru dezvoltarea poporului conform esigențelor timpului și trebuințelor sale sufletești, reclamă învățământul național, începând cu școala poporală până la terminarea școlii medii, de toate soiurile și insistă, ca la supremul corp de instrucțiune din țară, la universitate să se țină seamă în mod corăspunzător și de trebuințele, cari rezultă din învățământul național pentru poporul român.

Ca fii credincioși ai sfintei noastre biserici drept măritoare, reclamăm deplina ei autonomie, convocarea neîntârziată a congresului bisericesc; dorim sincer susținerea păcii confesionale și respingem prin urmare toate atacurile, cari ar tinde să turbure această pace.

Alegători români!

Ținem ca lupta noastră să urmeze strict pe cale legală și în spirit adevărat constituțional, respectând drepturile tuturor cetățenilor noștri, fără deosebire de naționalitate și confesiune, cât și ale țărilor și regatelor, cu cari împreună alcătuim gloriosul Imperiu Habsburgic.

Nu tindem la trezirea și dezvoltarea urei și ostilităților naționale, cari frământă astăzi Monarchia întreagă, ci dorim sincera împăcare, basată pe dreptate și încredere reciprocă.

După ce progresul națiunii noastre e în

strînsă legătură cu buna stare economică a întregii țări, mai ales a populațiunii agricole, tindem — pe lângă dezvoltarea unor industrii corăspunzătoare — la întărirea economică a proprietarilor agricoli, prin susținerea integrității proprietății mici, regularea potrivită a creditului agricol, formarea de asociațiuni agricole spre echilibrarea concurenței în comerț, asigurarea agriculturilor contra pagubelor elementare prin regularea rîurilor, dezvoltarea instituțiunii de asigurățiuni asupra mobilelor agricole, și prin regularea cestiunii muncitorilor agricoli.

Alegători români!

Comitetul național întrunit în ședința sa din 18/30 August a proclamat în complectă unanimitate următorii candidați ai partidului național român pentru dieta țării în districtele electorale ale comunelor rurale, anume:

Pentru districtul *Cernăuți*: D. Dr. Nieu Blăndu.

- » » *Storojineți*: D. Modest cav. de Grigoreea
- » » *Sirete*: D. Tudor cav. de Flondor.
- » » *Rădăuți*: D. Samuil Plotrovscii.
- » » *Suceava*: D. Varteres cav. de Pruncul.
- » » *Câmpulung*: D. Dr. George Popovici.
- » » *Gura-Homorului*: D. Iancu Lupul.

Rămânând, ca pentru cele-lalte colegii electorale să se nomineze candidații mai târziu, când va deveni perfectă înțelegerea între partidul nostru național și reprezentanții acelor colegii, cari nu s'au putut întruni până acuma.

Din încrederea deplină a tuturor reprezentanților poporului român am proclamat acești candidați și apelăm la toți alegătorii români, cari țin la programul național să se grupeze în giurul acestor bărbați și să lucreze din toate puterile lor să reușească candidații noștri la alegerile, cari se încep în 22 Septembrie a. c.

Alegători români!

Sus se avem inimele! Soartea țării și a poporului este depusă în mâinile voastre și de la voința voastră depinde viitorul mai bun și deplina asigurare a existenței poporului român pe acest pământ istoric românesc.

Înainte cu D-șeu sub flamura s-tei cause a poporului român!

Iancu Lupu, president,

Dr. Iancu cav. de Flondor,

Modest cav. de Grigoreea,

vice-președinți

Dr. Nieu Blăndu
secretar.

Cristofor de Aritonovici, George Balmoș, Dionisie cav. de Bejan, Mih. Bendeschi, Art. Berariu, Vas. Blăndu, Dim. Brăilean, Dr. Valeriu Branisce, Alecu Burlă, Miron Calinescu, Eus. Constantinovici, Dr. Emil Criclevici, Ioan Dihon, Ioan Dorofteiu, Dr. Dimitrie Gallin, Dimitrie Gemănar, Lazăr German, Grigori Halip, Val. Halip, Eud. baron Hormuzachi, Grigori Hostiuc, Toader Leuștean, Dr. Mateiu Lupul, Dimitrie Pauliuc, Const. de Păuș, Mih. Percec, Sam. Piotrovsci, Ioan Pohoată, Const. cav. de Popovici, Eusebiu Popovici, Dr. George Popovici, At. Pridie Dr. Eud. Pocopovici, Varteres cav. de Pruncul, Dim. Socolean, Teodor Stefanelli, Eugen baron Stircea, Dr. Iancu cav. de Tabora, N. Totoescu, Dr. I. Turcan, George baron Wassilco, Leon cav. de Wassilco, Dr. Iancu cav. de Volcinschi, Zaharie Voronca.

LISTELE OBIECTELOR

Oferite pentru tombolă cu ocazia serbărilor Ligei de la 6 și 7 Iunie.

Lista No. 1 încredințată d-nei *Natalia Al. Florescu*.

D.D. Natalia Florescu, 3 obiecte; Elena R. Cesianu, 2 obiecte; Marioara Oteteleşeanu, 1 obiect; Mari R. Cesianu, 1 obiect; Mari Nicolae Cesianu, 7 obiecte; Esmaranda J. Manos, 2 obiecte; D-na Alexescu 3 obiecte; Natali A. Florescu, 3 obiecte; D-na Saligny, 3 obiecte; Al. D. Florescu 3 obiecte. D-ra Blănșă Comărășescu, 4 obiecte.

Lista No. 3, D-l Colonel Angelescu, 8 obiecte.

Lista No. 4 încredințată d-lui și d-nei *Alexandru Catargiu*.

D-ra Arion, 3 obiecte; D-na I. Câmpineanu 3 obiecte; D-na Efrusina Ghica 3 obiecte; D-rele Catargi, 6 obiecte.

Lista No. 5 încredințată d-nei *M. Vlădescu*.

D-ra Demetrescu, 2 obiecte; D-na Peretz, 3 obiecte; D-na Natalia dr. Brîndză, 1 obiect; Consuel Peretz, 2 obiecte; D-na Henrieta Damian, 4 obiecte; D-ra Sarmisa V. Ionescu, 2 obiecte; D-nu Ricu V. Ionescu, 1 obiect; Consuel Peretz, 1 obiect; D-na Elena I. Găvănescu, 5 obiecte; M-lle Adanas, 1 obiect, D-ra Brăilitză 1 obiect; D-ra Elena Petrovici 2 obiecte; D-ra A. Mihailovici, 2 obiecte; D-ra Marie Clos, 1 obiect; D-nu Bolintineanu 1 obiect.

Lista No. 7 încredințată d-lui și d-nei *Const. V. Hiottu*.

D-na C. Hiottu, 2 obiecte.

Lista No. 9 încredințată *Principelui și principesei Gr. M. Sturza*.

Principesa Ralou Gr. Sturdza, 8 obiecte.

Lista No. 10 încredințată d-lui *Balotă Grigore*, inginer de mine.

D. Gr. Balotă, 2 obiecte; d. Cazavilan 25 obiecte; d. Dumitru Petrescu 14 obiecte; d. Aurel C. Popovici 12 obiecte; d. X. X. Z. 6 obiecte.

Lista No. 11 încredințată d-lui *Dobriceanu* mare industriași.

D. G. Dobriceanu, 17 obiecte.

Lista No. 12 încredințată d-lui *Grancea*.

D. Grancea & Stănescu, 5 obiecte; d. I. Colțescu, 5 obiecte; d. Ardeleanu 3 obiecte; d. O. Thuringer, 6 obiecte; Hegetepe 1 obiect; England 1 obiect.

Lista No. 14 încredințată d-șoarei *Christina N. Filodor*.

D-șora Christina Filodor, 5 obiecte;

Lisette Kalindero, 3 obiecte; Dandon Kalindero 2 obiecte; Adina Cesianu 2 obiecte; Margareta Cesianu, 1 obiect.

Lista No. 15 încredințată d-lui *Gion Berendei* (arhitect).

D. și d-na I. D. Berendei, 24 obiecte.

Lista încredințată D-nei *Catherina D. Butculescu*.

Scarlat Varnav, 16 obiecte; d-na Zoe Păucescu, 5 obiecte; d-na Alexandrina Buescu 3 obiecte; d-na dr. Leonte 2 obiecte; d-na Ecaterina D. Butculescu, 14 obiecte.

Lista încredințată d-nei *Virgiliu C. Arion*.

Virgiliu C. Arion, 14 obiecte.

Lista încredințată d-lui *Gr. Capșa*.

D. Gr. Capșa, 4 obiecte.

Lista încredințată d-nei *Ana Th. D. Florescu*.

D-na Anicuța Florescu, 10 obiecte.

Lista încredințată d-nei *Ana Eniu Bălțeanu*.

D-na Maria Eniu Bălțeanu, 9 obiecte.

Lista No. 28 încredințată d-nei *B. Delavrancea*.

D-na M. Delavrancea, 1 obiect; Cella Delavrancea, 1 obiect; Bebe Delavrancea, 1 obiect; Pică Delavrancea, 1 obiect.

Lista No. 29 încredințată d-nei *B. Păltineanu*.

D-na Farcușanu, 4 obiecte; d-na Păltineanu, 17 obiecte.

Lista No. 30 încredințată d-nei *Dr. C. Istrati*.

D-șorele Istrati, 16 obiecte;

Lista No. 34 încredințată d-lui *O. și H. Müller*.

O. și H. Müller, 2 obiecte.

Lista No. 35 încredințată d-lui *J. Nestor*.

I. Nestor, 2 obiecte; Cofetar 1 obiect.

Lista No. 37 încredințată d-lui *S. Fain*.

S. Fain, 1 obiect.

Lista No. 39, încredințată d-nei *Șabner-Tuduri*.

I. Iliescu, 10 obiecte; I. Astras, 1 obiect; C. Lepadat, 2 obiecte; B. Velles farmacist, 2 obiecte; L. V. N. 1 obiect; Jean Polon, 6 obiecte; Petrașcu Năsturel, 1 obiect; Frosa

Periețianu, 3 obiecte; F. Periețianu, 2 obiecte; E. Șabner-Tuduri 8 obiecte.

Lista No. 40 încredințată d-lui *Ilie Zamfirescu*.

Ilie Zamfirescu, 60 obiecte; Droguist Academiei, 36 obiecte.

Lista No. 42 încredințată d-nei *D-trie Nenitescu*.

D-1 Nenitescu, 2 obiecte.

Lista No. 45 încredințată d-lui *Căcinescu*.

G. N. Căciulescu, 8 obiecte; D. Rovaciu 9 obiecte; N. G. Bedițeanu 3 obiecte.

Lista No. 51 încredințată d-lui *R. S. Prozac*.

Florian Prozac, 5 obiecte.

Lista No. 52 încredințată d-lui *Z. Brânduș*.
Ioan Brânduș, 6 obiecte.

Lista No. 55, încredințată d-lui *Th. Radivon*.

Th. Radivon 6 obiecte.

Lista No. 57 încredințată d-lui *Lupan*.

N. Lupan, 3 obiecte; Julius Salomon, 3 obiecte; C. N. Dimitriu & J. Steinhart, 9 obiecte; Caplescu, Ionescu & Co., 6 obiecte; G. P. Petheu, 2 obiecte; Oprescu-Giuris 1 bucată; Rosa 1 bucată; Mauriciu Stern, 1 bucată; N. Funduscu; 1 bucată.

Lista No. 59 încredințată d-lor *Frații Socec*.

Socec & Co., București, 72 obiecte.

Lista No. 63 încredințată d-lui *Hențescu*.

A. Hențescu, 1 obiect; E. Hențescu 1 obiect; M. Hențescu. 1 obiect.

Lista No. 64, încredințată d-lui *Mihalcea*.
Ioan Mihalcea, 3 obiecte.

Lista No. 36 încredințată d-lui *Sigmund Prager*.

Sigmund Prager, 7 obiecte.

Lista No. 68, încredințată d-lui *C. Sfetea*,
C. Sfetea 13 obiecte.

Lista No. 60 încredințată d-lui director al magazinului Universel.

Magasin Universel, 10 obiecte.

Lista încredințată D-nei *Maria N. Dumitrescu (Coco)*.

D. Radino; 3 obiecte; d: Gabriel Poloni, 12 obiecte; Socec & Co 6 obiecte; H. Lustgarten, 2 obiecte; I. Moisescu magazin de Luvru, 5 obiecte; N. C. Athanasiu, 1 obiect; Globul verde, 3 obiecte, Ancora, 2 obiecte; X. Y. 2 obiecte; Patriot, 3 obiecte.

Verschwörungen und kein Ende!...

Die geistreich sein wollenden Helfershelfer Bánffy's könnten wieder einmal ein bischen «Nationalitäten-Verschwörung» brauchen.

Der in die Welt posaunte colossale «Triumph» der magyarischen Regierung in der Ausgleichsfrage scheint der kossuthistischen Opposition nur sehr mässig zu imponiren, und ihre Anhänger treffen alle Vorbereitungen, um im ungarischen Reichstag diesen angeblichen «Sieg» etwas näher in's Auge zu fassen. Das macht dem Freiherrn von Bánffy einige Sorge und seine Werkzeuge fahnden nach irgend einem Ausweg. Und der ist ja leicht zu finden. Sie wissen, dass die Kossuthisten eine heilige Scheu vor der Kamarilla und deren angeblichen Beziehungen zu den Nationalitäten haben. Da wähnt Herr *Jeszzenszky*, man müsse bloss eine gefährliche «Nationalitäten-Verschwörung» entstehen lassen, und den Kossuthisten dürfte sofort das Hören und Sehen vergehen. Gedacht, gemacht. Eines guten Morgens brachten die oppositionellen Organe von Budapest die sensationelle, in den Bánffy'schen Bureaux erfundene Nachricht, in *Karlsbad (1)* wäre eine antimagyarische Verschwörung in's Leben getreten, deren Absicht es sei, — *horribile dictu*, — die «foederalistischen Bestrebungen» der österreichischen Nationalitäten nach Ungarn zu importiren!

Mit dieser plumpen und niederträchtigen Erfindung glaubten die magyarischen Regierungsmänner, der Opposition einen Vorwand zur Waffenstreckung geben zu können. Damit werden sich aber die Kossuthisten nicht abspesen lassen. Herr Bánffy wird wohl einsehen, dass er zu diesem Zwecke auch einige klingende Argumente ins Treffen führen muss. Nur wenn er die patriotischen Befürchtungen seiner kossuthistischen Hintermänner mit gewissen Verwaltungsrathstellen, Vicinalbahnen und was dergleichen Liebenswürdigkeiten mehr sind, zu beschwichtigen vermag, nur dann dürften diese Vaterlandsretter, von der Gefahr einer Nationalitäten-Verschwörung «überzeugt», — die geplante Obstruction etwas milder gestalten.

Es ist also der lieben Müß' umsonst, Herr Jeszenszky. Wenn Ihr Brotgeber nur mit derlei einfältigen Alarm-Nachrichten die Opposition mürbe machen will, dann ist freilich wenig Hoffnung auf eine glatte Erledigung der Ausgleichsfrage im Abgeordnetenhaus.

Er wird sich bequemen müssen, seine oppositionellen Freunde etwas praktischer zu behandeln. Dann wird es auch ohne Verschwörer-Märchen gehen.

Niederträchtig aber bleibt Ihr und Ihres Herrn Beginnen, auf jeden Fall. Wenn Sie die Herrschaft der morschen liberalen Partei nur mehr mit solch' abscheulichen Mitteln aufrechterhalten können, so ist das ein Beweis, dass der magyarische Staat selbst, der so etwas duldet, auf morschen Grundlagen ruht, und dass sein Zusammenbruch unvermeidlich geworden ist. Wenn einmal aus den Lenkern eines Staatswesens jedwede sittliche Gesinnung geschwunden ist, ist auch der Untergang eines solchen Staates besiegelt.

Janitscharen-Cultur

Man hat manchmal den Rumänen den Vorwurf gemacht, sie wären zu heftig in ihrem Vertheidigungs-Kampfe, sie übertrieben die den Nationalitäten seitens der Magyaren zugefügte Unbill.

Das war auch so eine leere Redensart, denn die magyarische Wirtschaft müsste eigentlich viel energischer gebrandmarkt werden. Mit einem wutschnaubenden, rücksichtslosen Gesindel kann man ja nicht in einem akademischen Tone sprechen.

Da haben wir wieder einen Fall magyarischer Niedertracht:

In dem slovakischen Städtchen *Znio* ist eine Lehrerbildungs-Anstalt deren Director den euphonisch klingenden Namen *Dömötör Géjsza* trägt. Dieser desperate Herr wollte um jeden Preis die Gewissheit erlangen, dass die seiner Obhut anvertrauten slovakischen Schüler echte magyarische Chauvinisten werden.

Zu diesem Zweck veranstaltete er folgende Comödie: Er zwang zwölf dieser angehenden slovakischen Lehramts-Candidaten, vor ihm einen «feierlichen Eid» abzulegen, durch welchen sie angeloben mussten, dass sie nicht bloß treue Söhne des «magyarischen» Vaterlandes, sondern auch eifrige Förderer der Magyarisirung ihrer Stammesgenossen werden.

Der saubere Director verfasste selbst diese erbärmliche Eidesformel und verlas ihnen dieselbe. Die «Jünger» des magyarischen Evangeliums mussten die linke Hand auf die Brust legen, die Rechte zum Himmel erheben und in dieser lächerlichen Feierlichkeit sprachen sie die Formel, durch welche sie ihr eigenes Volkstum verraten mussten. Nachdem sie den Eid geleistet, küsste sie Director *Judas*, und hiess sie, sich gegenseitig küssen!!...

So werden magyarische Janitscharen recrutirt, und so sieht die magyarische Cultur aus.

Publicațiuni sosite la Redacție

Die prosodischen Functionen inlautender muta cum liquida bei Vergil. Seminararbeit im lateinischen Seminar der philosophischen Facultät an der k. k. Franz-Josephs-Universität zu Cernăuți. Von **Radu I. Sbiera**. Cernăuți, 1898. Ediția Autorului.

Von Buzias

Wir erhalten von Buzias folgende für die in Ungarn herrschende Politik charakteristische Notiz:

Die Kunde, dass Se. M. der Kaiser den hiesigen Manövern beiwohnen wird, hat ein begreifliches Interesse in allen Schichten der Bevölkerung wachgerufen. Wie Sie wissen, ist Buzias eine kleine, von Rumänen und Deutschen bewohnte Ortschaft, die Umgebung hingegen ist fast ausschliesslich rumänisch; von irgend einer magyarischen Gemeinde ist hier im ganzen Umkreis auch nicht eine Spur zu entdecken.

Nun wollten aber die hier importirten magyarischen und magyaronischen Beamten, offenbar auf höheren Befehl, dem Kaiser und den fremden Attachés den Eindruck beibringen, als ob unsere Gegend zumindest «gemischt-sprachig» wäre. Die Behörden trafen alle Maasregeln, um der rumänischen Bevölkerung den Zugang zum Bahnhofe zu versperren, woselbst nur Beamten und einige von Temesvar importirte magyarische Knechte zugelassen wurden, die «Eljen» schreien sollten. Das thaten sie auch, aber der Eindruck war erbärmlich, denn sie waren wenig an der Zahl und in der Stadt selbst wimmelte es von rumänischen Bauern. Die Manöver sollten jedoch nicht in dem Badeorte stattfinden und auf dem ganzen weiten Manöver-Gebiete waren ausser Soldaten nichts als Rumänen in ihrer malerischen Tracht zu sehen. Ich weiss, man hatte nicht übel Lust, die Bauern mittels Gensdarmen in ihre Wohnungen zu treiben, doch schien dieser Kniff selbst den Behörden unthunlich.

Die an den Manövern theilnehmenden Regimenter waren auch fast rein rumänisch, denn sowohl das Temesvarer wie

das Hermannstädter Armee-Corps besteht ja in seiner überwiegenden Mehrheit aus rumänischer Mannschaft.

Diese Eindrücke vermochten nun die Magyaren nicht zu verwischen: der Kaiser befand sich unter seinen treuen Rumänen und wohnte Manövern bei, die von Soldaten rumänischer Nationalität ausgeführt wurden. Alle Anstrengungen der Magyaren wurden zu Schanden.

Das nationalistische Attentat

Das theuere Leben des ungarischen Ministerpräsidenten Bánffy soll in grosser Gefahr geschwebt haben. Die rumänische «Liga» von Paris soll, im Einverständniss mit einem gewissen Herrn Rimler und einem Italiener namens Buschi die Ermordung Bánffy's beschlossen und zu diesem Behufe genannten Buschi nach Budapest dirigirt haben. Darob ein schreckliches Geschrei in den magyarischen Zeitungen.

Natürlich hat es sich bald herausgestellt, dass dieser Anschlag eine ganz gemeine Lüge ist, die aus der ungarischen Präsidial-Kanzlei lansirt wurde, offenbar um zu beweisen, dass Bánffy's nationale Politik für das Magyarenthum erspriesslich, für die Nationalitäten gefahrdrohend wäre. Bánffy hätte somit als ein Martyriums-Candidat erscheinen sollen.

Leider hat auch diese «geistreiche» Intrigue Jeszenszky's ein schändliches Fiasco gemacht.

Es gibt eben keine so naiven Nationalisten, die gerade den Bánffy als einen gefährlichen Gegner betrachten würden. Vor solch alt-«comitatensen» Schädeln hat noch Niemand einen besonderen Respect gehabt. Und dann brauchen die Nationalitäten

durchaus nicht zu den anarchistischen Mitteln zu greifen, um ihre Freiheit zu erlangen. Die Todtengräber des magyarischen Staates sind ja gerade in den Reihen der Vertreter der Magyarisirung zu finden.

O MANIFESTATIE DE SIMPATIE

D. Louis A. Roques-Ferrier, Presidentul Felibrijului latin din Montpellier a adresat, în revista «*Le Felibrije Latin*» Domnului Dr. V. Lucaci o scrisoare, care merită a fi cunoscută în original.

Montpellier, 1er Mai 1897.

Dr. Basilius Lucaciu parochus Sisesciensis,
Lacfalú

Mon cher Ami,

Il y a un an aujourd'hui, presque au sortir des prisons où les tyrannies magyares s'efforçaient d'ébranler la constance des condamnés de Cluj (1), vous vîntes déposer au pied du marbre de Moquin Tandon les revendications de la Maintenance de Roumanie.

Souffrez qu'en retour, le «Félibrige latin» vous adresse, à l'heure actuelle, le premier exemplaire de «l'Almanac Montpelièren» et qu'il y inscrive, dès ses premières lignes, la protestation du Languedoc contre les morts et les arrêts de mort qu'une Europe décadente voudrait prononcer à l'égard des renaissances de l'Orient.

Plus que toutes les autres, la terre de Languedoc a le devoir de formuler ses ré pulsions en présence de l'abominable politique qui livre les chrétiens d'Arménie, de Macédoine et de Crète, à la merci de tous les couteaux, kurdes et turcs.

Plus que toutes les voix de France et d'Europe, elle a le droit de s'indigner quand l'Europe et la France nouent une

(1) MM. les docteurs Lucaciu et Jean Ratiu, Pop de Basești, Comsia, les docteurs Coroian, Barcian et Mihali, Cristea, Tripon, Domide, Patita, Barbu, Velici et Suciu, à qui M. V. Alexandrescu-Urechia dédia, en 1894, les «Voci latine» imprimées à Bucarest et formées de cent quarante-sept protestations françaises, languedociennes, espagnoles, italiennes, etc.

Le Félibrige latin y compte plus particulièrement celles de MM. Auguste Cavalier, Ant. Roux, Charles Gros, de Quintana, de Gubernatis, Camille Laforgue, Jules Simon, le Frère Savinien, L.-A. Roque-Ferrier, Durand, Bras, etc. (note de la Rédaction).

coalition de six grandes puissances et de trois cents millions d'âmes pour lancer à deux cent mille Crétois les boulets que des temps et des hommes moins abaissés eussent fait tomber sur le Sultan Rouge et ses égorgeurs.

Le Languedoc du VIIIe siècle de notre ère — c'était la Septimanie encore à demi romaine, malgré le naufrage de l'impérorat, de la langue et des institutions latines, a bu jusqu'à leur dernier calice les affres et les tristesses qui sont en ce moment le partage de l'Arménie, de la Syrie et de la Macédoine.

Les rares chroniqueurs de cette époque lointaine, les murs des Arènes de Nîmes, les maisons disparues de Maguelone pour reparaître à Substantion ou à Melgueil, les entreprises militaires des Maires du Palais d'Austrasie et, plus tard, les chartes réparatrices des empereurs carolingiens témoignent de la multitude de «déserts» et de «lieux solitaire», d'«hérèmes» et de murs béants, que les invasions sarrasines créèrent là où se dressaient les plus beaux villages et les plus opulentes moissons. Pour défricher de nouveau les campagnes stérilisées, pour remplacer les laboureurs et les citadins passés au fil de l'épée ou emmenées en esclavage, les femmes et les jeunes filles que les marchands juifs acheminaient vers les harems de Bagdad et de Cordoue, les enfants que des mortalités épidémiques, des incursions et des sièges sans cesse renouvelés, emportaient en masse, il fallut, pendant plus d'un siècle, faire appel, non-seulement à toutes les énergies natives du pays, mais encore aux émigrés de la Catalogne, de l'Aquitaine et de l'église et la petite vallée de Gellone, les renommées que lui avaient values la bataille de Villedaigne, la conquête d'Empuries, de Gérone et de Barcelone, Guilhem d'Aquitaine passât une longue partie de sa vie à relever les éléments humains dissociés, brisés et rompus par une aussi constante succession de ravages, de combats et de massacres.

Mais aussi quelle vitalité d'action et d'entreprises, quelles activités maritimes et guerrières quand, trois cents ans après le choc de Villedaigne, huit cents ans avant le massacre, encore inexpié, des chrétientés de Syrie et d'Arménie, le plus grand et le plus magnanime de nos princes met son expérience et son épée au service de la confédération religieuse votée par le concile de Clermont! Plus que par le dévouement et les efforts de Tancrede et de Godofroi, l'Orient latin naquit et vécut par les efforts et le dévouement de Raymond IV de Saint-Gilles, comte de Toulouse et de Rouergue, duc de Narbonne, marquis de Provence et de Gothie. Si l'histoire des

Croisades a connu des rois de Jérusalem, de Chypre, d'Arménie et de Salonique, des empereurs de Constantinople, des comtes d'Antioche, d'Edesse et de Tripoli, s'il y eut des princes de Morée, et des ducs d'Athènes à l'ombre du Parthenon, des ducs de Naxos, de Céphalonie et de Philippopolis, des seigneuries de Thèbes, de Samos, de Lampsaque et d'Egine, des gouverneurs de Smyrne, des princes de la Zenta en Albanie, probablement issus de la maison de Baux de Provence; si Jaufré Rudel s'est épris de «l'amour lointain», et mystérieux encore, d'où le moyen âge devait tirer une de ses légendes les plus parfaites, si Rambaut de Vaqueyras suit le marquis de Montferrat dans le royaume de Salonique et y reçoit beaucoup de terres et d'honneurs avant de mourir, si Peire Vidal teint de couleurs orientales et byzantines les extravagances d'une vie dont Roumieux semble avoir envié quelques pages, c'est parce que Raymond IV de Saint-Gilles, Guilhem V de Montpellier, Guilhem Raymond de Lunel, Pons et Bernarde de Montlaur, Guilhem de Fabrègues, Pierre Bernard de Montagnac et une foule d'autres fils de la «patrie occitane», avaient accepté la trêve pacifique du temps et cousu sur leur épaule la petite croix rouge qui devint le signal de ces descentes de l'Occident enthousiaste, jeune et batailleur, sur l'Orient oppresseur et dégénéré; c'est avant tout parce que le comte de Toulouse et de Saint-Gilles en fut l'épée constante et jamais défaillante, le conseiller toujours sage et avisé. Certes; elle fut grande l'épopée des guerres qui conduisirent, il y a cent ans, les Français sous les pyramides des pharaons de Memphis, devant les murs de Saint-Jean-d'Acre, sur les places publiques de Berlin, de Vienne, de Varsovie et de Moscou, mais elle n'est plus qu'une passagère et fugitive lueur, un éclair d'illusions bien vite disparues, si on la compare à ces chevauchées merveilleuses qui, ressuscitant le vieil Orient chrétien et mêlant son histoire à celle de l'Occident languedocien, furent l'incomparable préface de la vie de Jacme Ier, seigneur de Montpellier, comte de Barcelone et roi d'Aragon, dans entreprises qui aboutirent à la conquête des îles Baléares; de Valence et de Murcie!

Si les croisades d'Orient n'ont pas, comme celles d'Espagne, définitivement donné de nouveaux centres à l'action chrétienne, en d'autres termes, si elles n'ont pas eu pour couronnement logique et naturel une prise de possession, par la langue et les populations méridionales, de l'autre côté des mers méditerranéennes, il ne faut en accuser que la loyauté et l'abnégation personnelle de Raymond IV. Plus ambitieux de

lui-même, plus désireux de grandir ses propres domaines; il eut, mieux que les éphémères rois de Jérusalem, obtenu des féodalités et des démocraties languedociennes l'effort d'hommes et de ressources nécessaires à l'établissement définitif des chrétientés romanes de Terre Sainte et de Syrie. Qui pourra jamais scruter ce qu'une telle ambition eût changé à la destinée du Languedoc, au sert de la France et à celui de la ville qui, à l'heure actuelle, représente et dénature si souvent, par d'insatiables absorptions, les traditions gouvernementales et diplomatiques de notre pays? N'est-il pas probable que Toulouse, et peut-être Montpellier, auraient bénéficié du rôle que Paris exerce actuellement?

Si, du moins, à défaut de cette gloire possible, et peut-être insoupçonnée de celui qui aurait qui la faire naître et lui donner puissance de vie, le Languedoc avait gardé les droits qu'il tenait de sa propre existence; s'il n'avait pas vu disparaître, il y a cent ans, son autonomie locale et les états qui la représentèrent longtemps, la protestation de Montpellier et du Languedoc ne serait pas restée à l'état de platonisme littéraire, la solidarité de toutes les parties du monde latin, le protectorat de la France sur les chrétientés indigènes de l'Orient aurait eu des défenseurs plus directement, rattachés par leur histoire aux temps où les rois de la Petite-Arménie liaient partie commerciale avec les consuls et les marchands de Montpellier, où les contingents féodaux de Lattes, de Melgueil et de Substantion suivaient ceux de Raymond IV et de Guilhem de Montpellier sur les plages de Palestine. La tradition encore vivante des batailles sarrasines livrées autour de Maguelone et de Juvignac, de Villedaigne et de la Berre, eût rendu plus odieuses à la France les victoires ottomanes de Larisse et de Pharsale. Le Saint-Louis d'Aigues-Mortes, au lieu d'être un bronze muet et vain, eût été une excitation permanente à l'agrandissement du nom et du monde chrétien, à l'interdiction de ces tueries périodiques qui, de notre temps, comme à Chios en 1822, comme en tous les temps de la domination islamique, ont été la loi première et le mode de gouverner des sectateurs du Coran. Dans l'égorgeement des chrétientés arméniennes et syriaques, ou eût éprouvé autre chose qu'un mouvement de curiosité passagère, ou eût sans doute senti que des parcelles de notre individualité particulière et de notre vie nationale luttèrent et mouraient sans secours par delà les mers d'Aigues-Mortes et de Port-Vendres. On se fût dit, tout au moins, qu'il fallait libérer ces multitudes captives qui du haut des montagnes kurdes regardent tristement de côté de l'Occident

français et n'en voient venir que d'impuissantes dissertations. Peut-être, enfin,— et certes sans peut-être—dans le naufrage de tant de chrétientés orientales, eût-on mieux senti l'éthnique et permanente vérité du cri de colère de Clovis au récit de la Passion du Calvaire: — «Que n'étais-je là avec mes Francs!» Et tout nous assure que ce mot, resté, en matière d'opresseurs et d'opprimés, la synthèse de l'histoire nationale, du baptême de Reims aux interventions de Napoléon III en faveur de la Roumanie, des Mirdites, de l'Albanie, du Montenegro, des Maronites, du Liban, de l'Égypte, de la République de Zeitoun et de la principauté de Samos, eût suscité en Languedoc et en France les échos de saine de pratique virilité qui nous font défaut en ce moment.

L'Orient, mon cher ami, n'appartient ni aux grandes puissances qui méconnaissent leurs devoirs, ni aux petites qui sont dans l'impossibilité de les remplir. Il appartient aux races qui furent jadis sa gloire et sa parure suprême, qui gardèrent et sauvèrent l'Europe aux jours de Darius et de Mahomet II. Quand les Grecs de Thémistocle écrivaient leur héroïsme sur les mers dont Xercès avait fait fouetter les vagues, quand les Roumains d'Étienne le Grand mettaient en pièces les Turcs sur le champ de bataille de Rahova, les Albanais de Georges Castriot imitaient les Roumains, ils créaient en faveur de leurs peuples un droit de vie et de protestation séculaire, d'appel à la justice humaine, qu'aucune agglomération humaine, aucun parlement de haut ou de bas empire, de république vivante ou judéocratisés, aucune décision de diplomate ou de souverain, n'avaient le droit d'oublier ou de jeter à la mer.

Espérons donc, mon cher ami, aussi bien pour la France que pour l'Orient roumain et l'Orient chrétien.

Peut-être dans les senteurs du nouveau printemps, dans les chants des oiseaux, les frondaisons, l'allégresse, des fleurs et des roses qui s'éveillent, dans les effluves de vie jeune qui auréolent les chaînes de la Cèvenne et des Carpathes, verrons-nous luire l'aube de force qui manque à la France et au monde latin lui-même. Peut-être, dans la joie universelle des choses terrestres, entendra-t-on mieux la voix des chrétiennes d'Arménie prisonnières des Kurdes, des femmes de Crète qui errent sur tous les rivages de la Grèce, celle des Valaques de la Macédoine et de la Thessalie, que désespèrent le passage incessant des masses ottomanes et islamiques. Et qui sait si les pâtres qui errent des montagnes de Transylvanie aux berges de l'Euphrate, au lieu d'annoncer, comme dans la légende notée

par Alexandri (1), leurs fiançailles avec la mort universelle et souveraine, ne les fêteront pas avec la vie jeune et vivante, avec la pacification d'un monde libre et renouvelé.

Je reste, mon cher ami, votre bien dévoué et affectueux,

Louis-A. Roque-Ferrier,
Président du Félibrige latin.

(1) «Lou Serre dau Maugrat» (voyez «Armanac de 1897», p. 243) parle avec quelque détail de la légende dont il s'agit. Dans un rapport que l'auteur de ces lignes présentait le 3 Septembre 1879 au Concours de poésie de la Société des langues romanes, la traduction de la «Petite Brebis», par M. Paul Gourdou et une des œuvres les plus attachantes de l'auteur pu «Serre dau Maugrat» étaient analysées de la manière suivante:

«Le caractère oriental de l'apologue de M. Pépratx, nous l'allons remarquer encore en deux imitations des poésies populaires moldaves que recueillit M. Alexandri au début de sa grande carrière de poète et de Roumain. Vous avez tous présent à l'esprit les strophes de la *Magali* de Mistral, ce chant naïvement admirable que l'on ne retrouve pas sans émotion aux deux extrémités du monde latin, dans le Canada et dans la Roumanie. On aurait pu croire que la version danubienne de ce magnifique thème d'amour tenterait l'ambition de quelque félibre du Languedoc ou de la Provence: mais le génie s'approprie ce qu'il touche, et nul n'a songé à donner une sœur à la chanson du poète de Mailane. Les deux pièces que nous avons à examiner sont la traduction du *Voile* et celle de la *Petite Brebis*.

«Un fils de roi, un prince jeune et beau, se choisit pour épouse une jeune fille du village voisin, une roumaine aimée de tous «et pareille à la fleur qui brille.» Les noces se firent sans obstacle; mais la joie du prince fut passagère, car un ordre de son père le rappela bientôt à l'armée. En partant, il donne à sa femme une bague et il en reçoit un voile à franges dorées. Si le prince est tué par l'ennemi, l'anneau se rouillera complètement; si la princesse meurt, les franges disparaîtront aussitôt. C'est ce qui arrive, en effet; et le prince apprend, quelques heures après son départ, que le pays de sa femme a été dévasté par le roi et qu'elle a été jetée elle-même dans un étang. Il verse alors d'amères larmes, renvoie son cheval à son père et lui fait annoncer qu'il est allé rejoindre sa bien-aimée sous les eaux. Lorsqu'on retrouve leurs corps, le roi, repétant, dans l'ordre de les ensevelir en de riches cercueils, «lui, près du saint autel, vers l'Orient, elle, près de la porte vers l'Occident.» Et le chanteur populaire ajoute, en utilisant une formule commune à la poésie de toutes les nations, «du tombeau du jeune prince il poussa bientôt un beau sapin qui grandit en s'inclinant vers l'église, et du tombeau de la jeune épouse un cep de vigne, dont les rameaux flexibles grimperent le long des murs, pour aller s'entrelacer le même jour aux branches du sapin.»

«M. Roux, de Lunel-Viel, a très largement et très heureusement développé le thème de la légende roumaine. Les tâches de sa version sont légères et se réduisent à des répétitions peut-être inévitables. La commission de poésie a décidé qu'il vous serait donné lecture entière du *Veile*, et que la première mention du Concours lui serait réservée. L'imitation de M. Roux est écrite dans cet idiome de Montpellier que l'on pourrait, comme Dante exaltant le toscan, qualifier de langue noble, cardinale et au-lique, tant l'unité et la régularité de ses finales fé-

INFORMAȚIUNI

CATRE CETITORI

Cu numărul present, revista noastră va apare iarăși în fie-care Duminecă, avînd extensiunea ei obișnuită.

Ziarele naționaliste din Austria fac un foarte rău prognostic încercărilor guvernelor austro-ungare de a găsi o ieșire din impasul în care se află dualismul economic.

Tot mai mult se accentuează necesitatea imperioasă de a se regula aceste relațiuni prin mijloace radicale.

Știrile noastre particulare ne permit a afirma, că înspăimîntătorul antagonism dintre naționalitățile din Austria pe de o parte și criză nesfîrșită a Dualismului pe

minines le différencient des autres dialectes méridionaux.

«Le chant de la *Petite Brebis*, que M. Paul Gourdou, d'Alzonne (Aude), a traduit avec beaucoup d'aisance et presque vers par vers, est bien différent du *Voile et l'Anneau*. Il renferme un exemple d'une sorte de douceur persistante, toute particulière à la nation roumaine: trois pâtres gardent leurs troupeaux dans la montagne, les deux premiers résolvent de tuer leur compagnon, au coucher du soleil, et de partager ensuite ses richesses et ses troupeaux. Une petite brebis a pu entendre les discours des conjurés; elle en avertit son maître, qui ne murmure point contre le projet de mort qu'on lui révèle, qui cherche encore moins à le prévenir, car il recommande seulement de placer au chevet de sa tombe, j'emprunte presque en entier les paroles roumaines: «une petite flûte en hêtre, une petite flûte en os, aux sons harmonieux; une petite flûte de sureau, aux notes passionnés», afin que le jour où le vent de Roumanie soufflera dans leurs tuyaux, ses brebis se rassemblent et qu'elles pleurent des larmes de sang; «mais, ajoute-t-il, que l'on se garde de parler de meurtre; que l'on dise que j'ai épousé une belle reine, la fiancée du Monde; qu'au moment de notre union une étoile a filé; que le soleil avec la lune ont tenu la couronne sur ma tête; que j'ai eu pour témoins les pins et les platanes des forêts, pour prêtres les hautes montagnes, pour orchestre les oiseaux, des milliers de oiseaux et pour flambeaux les étoiles du firmament.»

Il ne sort de cette enthousiaste résignation qu'un souvenir de sa vieille mère à la ceinture de laine, qui va bientôt courir le bois pour y chercher son fils, et il recommande alors de lui cacher le mariage dont il vient de décrire le magnifique appareil. Sa future union, il importe de le remarquer, n'est autre que la peinture de la mort qui, selon le proverbe roumain, règne en souveraine sur l'univers, et à laquelle tout homme est fiancé au moment

de alta, au sguduit pînă și convingerile multor centraliști-liberali, cari considerau centralisațiunea în Austria și Dualismul ca așezăminte sacrosante.

La Viena părerea generală este, că trebuie «să se sfîrșească» o dată cu această insuportabilă stare de lucruri și mulți bărbați politici cer o revizuire a constituțiunii austriace și a Dualismului.

Tensiunea crește zilnic și viitorul apropiat poate să aducă mari surprize.

Noi din parte-ne, credem cu tărie în aceste prognosticuri și în necesitatea categorică, elementară, a unor transformări radicale.

*

Dintre cei câți-va preoți câți îi au Ungurii prin România, unul cu numele *Nagy Sándor* din *Brăila* ține să se facă celebru în felul său — prin furtișaguri. Nu de la noi o spunem, ci foile ungurești o constată. Un corespondent din *Brăila* al *diarului Budapesti-Hírlap* se plinge în numitul ziar că preotul *Nagy Sándor* e un pun-gaș care a dus comunitatea bisericească la sapă de lemn. Sub pretextul, că școla nu corespunde legii și trebuie mărită, a mîncat mai multe mii din bani biserici. — A mai mîncat mai multe mii, cari s'au adunat pe seama bisericii prin colete publice în Ungaria. A defraudat alte mii de la o societate de înmormîntare. Și cu toate acestea încă nu a fost suspendat din oficiu, se plînge corespondentul. Ce să-i faci omului, dacă e dintr'o țară, unde defraudările au devenit «us». Nu poate fi mai alt cum ca alți. Trebuie să meargă cu curentul.

*

În Transilvania există o mare fundațiune a cărei menire este de a da țăranilor romîni burse de studii. Ea a fost întemeiată de fostul prefect romîn *Gossdu* (cit. *Gojdu*) și dispune az de un capital foarte mare.

Ea este administrată de un comitet compus din Romîni dar este sever controlată de către guvernul maghiar, ca nu cum-va să dea burse în scopuri «politice naționale». Anul acesta s'a dat curs la 277 de cereri dintre cari 133 pentru burse deja ocupate, iar restul pentru burse noi.

S'au votat în total 34,127, fiorini 92 cr.

Ajutoarele pentru taxele de examen și pentru întreținerea tinerilor din anii din urmă ai facultăților s'au dat la 29 de tineri. Bursieri vechi sunt 69 și anume la facultatea de drept 39 la

medicină 13; la litere 3, la politehnică 4, la montanistică 1, la Academia de comerț 4, la licee 5. Bursieri noi sunt 24: la drept 8, la medicină 3, la litere 2, la politehnică 3, la cursul special pentru profesoratul școalelor comerciale 2, la montanistică 1, la agricultură 1, la licee 4.

*
«Enciclopedia Română», editată sub auspiciile și din însărcinarea «Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român», de dr. Corneliu Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fascicolul X, al acestei mari și folositoare publicațiuni, adică ultimul, cu care se încheie tomul I. A. Copenhaga. Tomul întreg cuprinde 936 pagini, 10.401 articole, 9 harte, planuri și anexe și 111 ilustrațiuni în text.

Faptul îmbucurător, că publicul cetitor primește o parte considerabilă din această valoroasă publicațiune, este o dovadă eclatantă, că lucrarea aceasta înaintează cu pași tot mai siguri și el fără îndoială va putea delătura pe deplin temerea ce s'a ivit la început în cercuri foarte largi, că «Enciclopedia Română» ca toate întreprinderile noastre literare de asemenea extensiune, nu se va putea termina.

Fascicolul X, cuprinde articolele Clasa — Copenhaga. La acest fascicol se alătură foaia titulară, apelul comitetului Asociațiunii din August 1896, prefața la tomul prim, scrisă de directorul publicațiunii dr. C. Diaconovich, lista autorilor «Enciclopediei Române», consemnarea ilustrațiunilor, prescurtări și semne și Addenda et Corrigenda.

Dintre articolele cuprinse în acest fascicol amintim: Cloșca Ioan, Cluj, Coarda (T. Cerne), Cobălcescu, Coșorâșcu, Cod, Codrescu, Cognac, Cojocna, Colonia, Colorante, Colori, Columbia, Comasarea, Comedia (M. Străjan), Comic, Comitat, Comuna, Conache Costache, Concert, Congregațiun, Congres, Conserve alimentare, (Dr. Felix), Constanța (județ și oraș), Constantinescu Barb, Constantinopole, Conta Vasilie, Conta-Kernbach Anna, Contabilitate, Convulsione.

Dintre ilustrațiuni remarcăm un admirabil tablou, reprezentind vederi din Constanța, precum noul port, statuia lui Ov. diu, piața independenței, promontoriul, biserica catedrală.

Scoarțele pentru tomul I, sunt deja lucrate și se pot comanda la editor cu prețul de 1 fl. (2,50 fr.) incl trimitețrea francată și recomandată.

«Enciclopedia Română» apare în extensiune de 30 fascicole de cite 6 coale de tipar (10 fascicole formează un tom) și va cuprinde în total peste 30.000 articole.

Publicațiunea se va termina în decursul anului 1900.

Abonamente se primesc la editorul W. Krafft în Sibiu și la toate librăriile: deposit general pentru România: Storck & Müller, București.

Prețul unui tom face: broș. fl. 10 — (resp. 25 fr.). ear legat 11.60 (resp. 28.50 fr.).

*
Frecările dintre Nemți și Cehi sunt mai acute ca ori și cînd. Un cas foarte nostim

s'a întimplat de curînd, care caracterisează deplin situația. Anume pe un restaurant din Praga era expus steagul austriac negru-galbin. Steagul acesta a fost luat jos și în locul lui a fost pus steagul național ceh roșu-alb. Faptul acesta întru atît i-a iritat pe Nemți, în cît ofițerii au oprit pe ostași să mai mănînce în birtul acela. Nemții de asemenea au făcut legămînt că nu vor mai călca în el. În schimb acum a devenit cel mai cercetat birt al Cehilor.

*
Manevrele din Banat presintă un deosebit interes prin punctul de vedere strategic. Ele, între altele, au avut ca obiectiv, ca armata honvezilor unguri să apere acel tărîtor de o ipotetică «invasiune» a armatei române. Această supoziție este explicată de către unele ziare străine, ca un fel de «pregătire» a Austro-Ungariei în urma vizitei *M. Sale Regelui nostru la Petersburg.*

Noi credem că în această interpretare e multă fantasmă. Raporturile noastre cu Austro-Ungaria nu au ajuns încă pînă la punctul care să legitimizeze această presupunere că *Rusia* în alianță cu România ar putea să facă o «invasiune» în împărăția vecină. În aceste vremuri, în cari dorințele de a asigura pacea devin din ce în ce mai generale, o asemenea interpretare e absurdă. Dar înțelegem foarte bine, că mai ales presa maghiară să fie neliniștită de vizita dela Petersburg și să se teamă de o eventuală năvălire a Rusiei și României în Ungaria. Din ziarele ungurești glăsuște o păcătoasă conștiință care se alarmează pînă și de umbre.

Firește, că dacă Maghiarii nu vor fi în curînd convinși de politica lor herostratică, temerile lor pot fi curînd întemeiate într'o anumită privință.

*
D-l de Gubernatis sosind în Rusciuc a fost găzduit la hotel pe contul guvernului bulgar. D-nul primar al orașului și d-nul prefect l-au întîmpinat și l-au rugat să primească cu indulgență găzduirea amicală. «*Vom căuta, a zis ei, să imităm pe vecinii Români, deși noi nu putem a vă oferi încă o țară cultă ca a fraților români.*»